

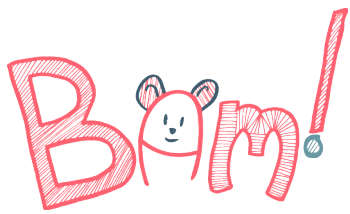
DE VROLIJKSTE KINDEROPVANG VAN DELFT

Pedagogisch beleidsplan
Buitenschoolse opvang
Buitenhof

Kinderopvang Bam!

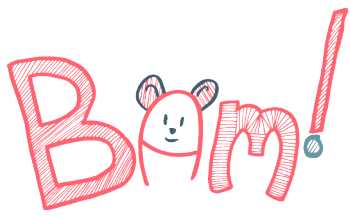
Versie 2018.1

Kinderopvang Bam!
Van Rijslaan 8
2625 KX Delft

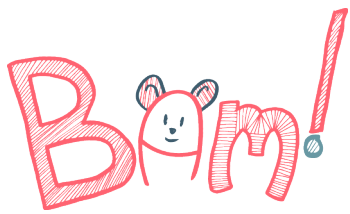

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
1. Visie en doelstellingen	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Kwaliteitszorg.....	4
1.3 Visie.....	4
1.4 Pedagogisch handelen en afspraken pedagogisch medewerkers (PM'er).....	6
1.4.1 Pedagogisch handelen.....	6
1.4.2 Kinderparticipatie	7
1.4.3 Zelfstandigheidsontwikkeling.....	8
1.4.4 Waarden van de groep.....	9
1.4.5 Algemene afspraken PMers.....	10
1.4.6 Afspraken (huisregels) voor ouders.....	12
2. Beleidsplan.....	13
2.1 Inleiding.....	13
2.1.1 Groepsindeling en inzet medewerkers.....	13
2.1.2 Inzet stagiaires en vrijwilligers	14
2.1.3 Dagindeling.....	16
2.1.4 Afspraken en rituelen rondom het eten	17
2.1.5 Afspraken en rituelen rondom het buitenspelen.....	18
2.1.6 Wen- en afscheidsrituelen.....	18
2.1.7 Activiteiten.....	19
2.1.8 Normen en waarden gevoelige onderwerpen.....	21
2.1.9 Tot slot.....	25
3. Oudercontacten.....	27
3.1 Visie.....	27
3.2 Oudercontacten	27
4. Volgen en stimuleren ontwikkeling kind.....	29
4.1 Mentorschap	29
4.2 Kindgesprekken.....	29
5. Ontwikkelingsachterstanden- of problemen.....	30
5.1 Observeren en volgen van de ontwikkeling en signaleren van problemen.....	30
5.1.1 Bespreken van het gedrag	30
5.1.2 Doorverwijzen.....	30
5.1.3 Voorbereiding en ondersteuning leidsters.....	31
6. Voeding.....	32
6.1 Inleiding	32

6.2 Gezonde voeding.....	32
6.3 Trakteren.....	33
6.4 Feestdagen.....	33
Bijlage 1 – Evaluatieformulier pedagogisch handelen PM-er.....	34
Bijlage 2 – Sensitief-responsief handelen.....	41

1. VISIE EN DOELSTELLINGEN

1.1 INLEIDING

Hieronder beschrijven wij eerst de visie op kinderopvang met daaruit voortvloeiend de doelstellingen en afspraken, daarna beschrijven wij zo concreet mogelijk in het beleidsplan hoe wij die visie in de praktijk brengen.

1.2 KWALITEITSZORG

De visie, doelstellingen en het beleidsplan zijn tot stand gekomen in samenwerking met de groepsleiding en de directie. Er wordt intensief gewerkt aan de pedagogische kwaliteit en het creëren van eenduidigheid. Vandaar dat kinderopvang Bam! in haar beleidsplan ook de wij-vorm gebruikt.

Jaarlijks worden de visie, doelstellingen en het pedagogisch beleidsplan geëvalueerd, zodat continuïteit in de kwaliteit gewaarborgd blijft.

Tijdens teamoverleggen wordt er aandacht besteed aan beleidsgericht werken en het welbevinden van de kinderen op de groep. Elke vergadering wordt een element besproken. Er is ook een evaluatieformulier met betrekking tot het pedagogisch handelen van de pedagogisch medewerkers. Dit formulier wordt besproken in een functioneringsgesprek (bijlage 1).

1.3 VISIE

Kinderopvang Bam!, locatie Buitenhof heeft één BSO-groep. Dit is een verticale groep (kinderen van verschillende leeftijden zitten bij elkaar in de groep).

Ten behoeve van het ontwikkelen van een beleidsplan en het optimaliseren van de (pedagogische) kwaliteit, is het van belang de populatie te typeren en te omschrijven welke kinderen gebruik maken van de opvang. Hierdoor ontstaat een gezamenlijke visie op de kinderopvang en kunnen (sub)doelen gedestilleerd worden.

De locatie is gelegen in de Verzetstrijdersbuurt. Dit is een buurt in Delft gelegen in de wijk Buitenhof. De wijk is opgebouwd uit gezinnen uit alle lagen van de bevolking. Ongeveer de helft van de inwoners is autochtoon.

Over het algemeen kenmerkt deze wijk zich door diversiteit:

- op het gebied van culturen en afkomst;
- in sociaaleconomische milieus;
- in opleiding en werk(tijden), sommige ouders zitten in een traject of nog op school, anderen werken op onregelmatige tijden;
- in gezinssamenstelling;
- in taal, veel verschillende talen. Het is niet altijd vanzelfsprekend dat Nederlands de hoofdtal is, of dat er thuis Nederlands gesproken wordt;
- in normen en waarden op het gebied van:
  - in omgang met kinderen, verschillende opvoedingsstijlen ;
  - in voeding en meningen over gezond eten;
  - in afspraken en regels.

Om de kinderopvang te optimaliseren en (pedagogische) kwaliteit te bieden, houdt kinderopvang Bam! met haar doelen rekening met de typering van de wijk met ouder(s) en kinderen. Op grond van de kenmerken van de wijk waarin kinderopvang Bam! gevestigd is willen wij ons richten op de volgende aspecten. In het beleidsplan wordt verder beschreven hoe we dat doen.

Basisdoel 1 - het bieden van voldoende emotionele veiligheid van het kind

Een kind moet zich veilig voelen om zich te kunnen ontwikkelen. Omdat binnen kinderopvang Bam! veel diversiteit is en de manier van omgaan met de kinderen en de gezinssamenstelling nogal varieert, besteedt kinderopvang Bam! veel tijd aan dit basale aspect, vooral op het gebied van het pedagogisch handelen en de structuur/regelmaat/rituelen. Maar ook door flexibel te zijn en mee te denken met de ouders als het gaat om haal- en brengtijden.

Omdat de meeste kinderen gemiddeld 3 dagen per week naar de opvang gaan, wordt er gewerkt met een vast team op de groep van maximaal 3 pedagogisch medewerkers met inachtneming van de bkr.

Uiteraard wordt er rekening gehouden met de inrichting en gebruik van de groepsruimte die kan bijdragen aan het gevoel van veiligheid en geborgenheid.

Basisdoel 2 - Het bieden van voldoende mogelijkheden voor de kinderen om persoonlijke competenties te ontwikkelen.

Persoonskenmerken als flexibiliteit, zelfstandigheid, veerkracht en zelfvertrouwen vallen hieronder maar ook de vaardigheden op de verschillende ontwikkelingsgebieden.

Van de ontwikkelingsgebieden (ontwikkeling van zelfstandigheid en omgevingsbewustzijn, spelontwikkeling, taalontwikkeling, grove en fijne motorische ontwikkeling, cognitieve ontwikkeling) wil Bam! extra aandacht besteden aan:

- De cognitieve ontwikkeling, kennis en taal. Niet alle kinderen hebben de Nederlandse taal als eerste taal. Binnen de opvang is het van belang dat de kinderen zoveel mogelijk taal aangeboden krijgen, op allerlei manieren.
- Lichamelijke ontwikkeling, gericht op de grove motoriek. Bij Bam! vinden wij het belangrijk dat kinderen veel ervaring kunnen opdoen op het gebied van de grove motoriek. Dit wordt zoveel mogelijk gecombineerd met het buitenspelen. Daarnaast is het bewegen ook een uitlaatklep omdat veel kinderen zich verbaal (nog) niet goed kunnen uiten. Hun energie wordt door (gericht) bewegen gekanaliseerd.
- Sociaal-emotionele ontwikkeling, gericht op expressie en creativiteit. Drama, muziek, toneel, rollenspel, knutselactiviteiten met 'rest' en kosteloos materiaal (procesgericht). De kinderen leren zich uiten op een andere manier dan met taal.

Bij het vormgeven aan activiteiten en thema's wordt, naast bovenstaande ontwikkelingsaccenten ook rekening gehouden met de achtergronden van de gezinnen.

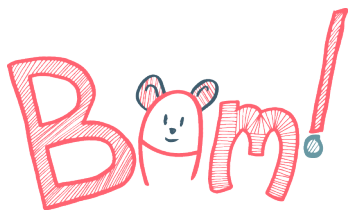
Basisdoel 3 - Het bieden van voldoende mogelijkheden voor kinderen voor het ontwikkelen van sociale competenties.

Het leren omgaan met elkaar, verdraagzaamheid en acceptatie spelen een grote rol in een wijk waarin veel verschillende culturen voorkomen. De PM'er speelt hierop in door:

- het samenwerken te stimuleren (samen delen, samen spelen, samen opruimen, anderen helpen, samen ruzies oplossen, etc.)
- complimenten te geven wanneer kinderen zich goed gedragen (sensitief-responsief handelen, zie later in dit pedagogisch beleidsplan)
- voldoende activiteiten aan te bieden die de sociale competentie stimuleren (hoe om te gaan met winnen en verliezen, samenwerken om tot een resultaat te komen, etc.)

Basisdoel 4 - Het overdragen van waarden en normen

Omdat binnen de verschillende culturen veel verschillende waarden en normen zijn, richt Bam! zich expliciet hierop. Kinderopvang Bam! heeft gezamenlijk een aantal waarden en normen bepaald die aansluiten bij de Nederlandse maatschappij en hen dus houvast kunnen geven in andere omstandigheden, zoals alsjeblieft en dankjewel zeggen, sorry zeggen, hand geven, luisteren naar elkaar, elkaar helpen, opruimen e.d.. Ook bij Bam! is een standpunt ingenomen in een aantal algemeen normengevoelige onderwerpen zoals tafelmanieren, seksualiteit, intimiteit, taalgebruik, kleding, voeding, radio-/tv-/computer-/cd-/dvd-gebruik. Deze onderwerpen worden nader toegelicht in dit pedagogisch beleidsplan.

1.4 PEDAGOGISCH HANDELEN EN AFSPRAKEN PEDAGOGISCH MEDEWERKERS (PM'ER)

Om de regels en rituelen op de juiste wijze te hanteren zoals beschreven in het pedagogisch beleidsplan hieronder, zijn afspraken en een eenduidige aanpak van belang. Het doel van algemene afspraken voor PM'ers is om te komen tot een uniforme werkwijze in het pedagogisch handelen binnen de kinderopvang.

Vanuit de visie heeft de pedagogisch medewerker binnen kinderopvang Bam! een duidelijke voorbeeldfunctie, niet alleen voor de kinderen, maar ook voor ouders. De PM'er speelt een cruciale rol vooral t.a.v. sociale vaardigheden, de ontwikkeling, het overdragen van waarden en normen en het bieden van emotionele veiligheid.

Hierom is het belangrijk dat er duidelijke afspraken tussen PM'ers onderling zijn.

Ieder onderdeel van het pedagogisch beleidsplan heeft weer specifieke regels, rituelen en afspraken. Deze zijn per onderwerp nader uitgewerkt en beschreven.

1.4.1 PEDAGOGISCH HANDELEN

Om plezier en de ontwikkelingsdrang bij de kinderen vast te houden en stimuleren, begeleiden wij de kinderen op een sensitief-responsieve manier. In het pedagogisch beleid staat het pedagogisch handelen en het sensitief-responsief begeleiden beschreven, wij willen hieronder dit onderdeel verder concretiseren.

Het sensitief-responsief begeleiden bestaat uit:

- Het geven van emotionele ondersteuning. Hierdoor leert een kind dat zijn signalen en initiatieven worden opgemerkt, dat het serieus genomen wordt en de moeite waard is.
- Respect tonen voor het zelf ontdekken van de wereld en dus het kind de ruimte laten zelf op ontdekkingstocht te gaan, op een veilige manier. Dat betekent dat wij zoeken naar alternatieven voor het kind als de situatie gevaarlijk of ongewenst kan zijn.
- Structureren en grenzen stellen. Door situaties voor het kind te structureren en uit te leggen, krijgt het kind zicht op de situatie en kan er daardoor beter mee om gaan.
- Informatie en uitleg geven. Vanaf 3 jaar zal het gaan vragen om nieuwe inzichten, nieuwe kennis, nieuwe uitdagingen om hun zelfstandigheid en competentie te laten zien. Wij gaan hierop in door het kind de gevraagde kennis en inzichten bij te brengen en uitleg te geven.
- Stimuleren van ontwikkeling. Door kinderen uit te dagen iets nieuws te proberen, zonder het te overvragen wordt het gestimuleerd om zich verder te ontwikkelen.
- Begeleiden van interacties tussen kinderen. Door bewust op leeftijdsniveau de interacties tussen kinderen te begeleiden, leren zij op een positieve manier samen te zijn en samen te werken.

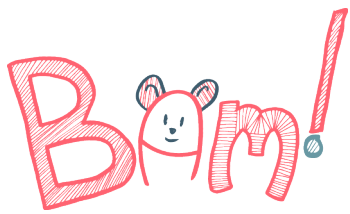
In de toegevoegde bijlage 2 worden concrete voorbeelden gegeven ter verduidelijking van het sensitief-responsief handelen.

Positieve omgang met het kind is de basis van het handelen. Dat betekent concreet dat wij zo veel als mogelijk:

- een kind of de groep complimenten geven;
- alternatieven geven in geval van ongewenst gedrag;
- uitleg geven;
- mogelijkheden aanreiken hoe of waar iets wel kan. Zo leert het kind op een respectvolle positieve manier gewenst gedrag aan;
- mogelijkheden aanreiken in uitdagingen, spel en speelgoed.
- kinderen begeleiden in hun spel en hierbij actief betrokken zijn (samen spelen en interactief).

Voorbeeld: wanneer de kinderen in hoeken spelen is de PM'er actief betrokken in hun deelname door samen met de kinderen in de hoek het spel/de activiteit te spelen en begeleiden.

Hoe vaker een kind de mogelijkheid krijgt iets goed te doen en dat te horen krijgt, hoe beter zijn zelfbeeld en zelfvertrouwen wordt, hoe meer de innerlijke drang in spel/spelen en ontwikkelen de ruimte krijgt.

- Wij spreken kinderen op ooghoogte aan en lopen ernaar toe of zitten erbij (niet van een afstand).
- Spelen ook mee met de kinderen en geven suggesties zodat zij verder komen in hun spel.
- Wij geven kinderen positieve aandacht en een positieve benadering; sensitief responsief. Hierdoor maken we verbinding en tevens een goede communicatie ter bevordering van de taalontwikkeling
- Wij vermijden het woord 'nee' en zetten dit om in een positieve formulering
Voorbeeld:
De kinderen gaan naar buiten, maar een kind speelt wat met de andere kinderen i.p.v. dat het zijn/haar jas aantrekt. Je benadert het kind positief en i.p.v. "Nee" zeg je: "Wil je mee naar buiten? ... Dan mag je je jas aan doen ..."
- Consequent zijn in het naleven van afspraken in combinatie met het bieden van alternatieven, nieuwe kans geven en bekrachtigen van het gewenste gedrag.

Om deze mogelijkheden te creëren, betekent dat automatisch dat wij ontwikkelingsgericht werken, alert en actief met de kinderen omgaan en het individuele kind niet uit het oog verliezen. Door de positieve benadering hebben kinderen zin om te spelen en zich verder te ontwikkelen. Door het maken van duidelijke en eenduidige afspraken t.a.v. het pedagogisch handelen, creëren wij structuur, regelmaat en ritme op het kindercentrum. Op deze manier kan een kind zich veilig en vertrouwd voelen in zijn omgeving. Dit is een voorwaarde om zich te kunnen ontwikkelen. Daarbij is het belangrijk stil te staan en in te spelen op de eigenheid, autonomie en ontwikkelingsdrang van een kind. In een omgeving waar afspraken goed op elkaar zijn afgestemd, kunnen wij inspelen op deze behoefte en creëren wij een omgeving waarin ieder kind zich kan ontplooiën.

1.4.2 KINDERPARTICIPATIE

Naast een positieve benadering vinden wij het belangrijk dat kinderen de mogelijkheid hebben om actief mee te denken en invloed te hebben op hun eigen bestaan. Zo kunnen wij een positieve bijdrage leveren aan hun welbevinden. Op deze manier kunnen we bij kinderen de volgende punten bereiken en leveren wij een bijdrage aan het bereiken van de basisdoelen genoemd in onze visie:

- vergroten van zelfvertrouwen
- stimuleren tot zelfstandig nadenken
- uitdagen om met elkaar van gedachten te wisselen en te onderhandelen
- kinderen uitdagen om gehoord te worden en naar elkaar te luisteren
- verhogen van de betrokkenheid bij het groepsgebeuren

Kinderparticipatie is een manier van werken, dat beoogt kinderen daadwerkelijk invloed te geven op de dagelijkse gang van zaken op de kinderopvang. Het is geen eenrichtingsverkeer, maar een wisselwerking tussen PM'er en kinderen. Kinderparticipatie heeft tot doel dat kinderen medezeggenschap hebben bij zaken die hen direct en indirect aangaan.

Kinderparticipatie is voor alle leeftijden. Kinderen van een jaar kunnen in hun gedrag al aangeven wat zij wel of niet leuk vinden. De PM'er is alert op het gedrag van kinderen om erachter te komen wat zij willen. Door actief te luisteren en te observeren kan de groepsleiding signalen opvangen van de groep en het kind. Voor de BSO geldt dat kinderen op meerdere manieren kunnen aangeven wat zij zouden willen en de PM'er kan uit verschillende methodes/werkvormen kiezen om informatie van de kinderen te krijgen.

Voorbeelden van kinderpacticipatie bij BSO:

- *Een groepje jongens van 7-8 jaar is aan het ravotten, rennen, springen en stoeien. De groepsleiding gaat hierop in door hen te vragen wat zij zouden willen doen bij de BSO. De jongens geven aan buiten met een voetbal te willen spelen. De leiding helpt de kinderen aan een bal en de jongens mogen buiten voetballen. De groepsleiding sluit aan bij de behoefte van de jongens.*
- *Bij het maken van de vakantieplanning vraagt de leiding van de BSO aan de kinderen welke activiteiten zij leuk zouden vinden om in de vakantie te doen. De kinderen komen met ideeën. Eventueel biedt de groepsleiding passende alternatieven wanneer ideeën van de kinderen*

niet haalbaar zijn, maar er wordt altijd naar geluisterd en geprobeerd dit zoveel mogelijk in te passen in de planning.

Basishouding

Het vormgeven aan kinderparticipatie is voortdurend een aandachtspunt in het omgaan van de groepsleiding met de kinderen. Kinderparticipatie staat of valt met de basishouding van de PM'er. Deze omvat de volgende elementen.

- actief kunnen luisteren;
- observeren, hierdoor kan de PM'er signalen opvangen van de groep en het kind;
- eigen mening op de achtergrond kunnen stellen;
- grenzen kunnen aangeven, kaders kunnen stellen;
- verantwoordelijkheid kunnen loslaten;
- open vragen kunnen stellen;
- oor hebben voor de mening van alle kinderen (niet alleen van de dominante kinderen);
- niet zelf met oplossingen komen;
- geen oordelen uitspreken over suggesties, wensen e.d. van kinderen.

Voorbeeld basishouding

- *het is opruimtijd en een jongen rijdt nog met een autootje rond. De PM'er vraagt het kind de auto op te ruimen en wijst naar de plek waar het hoort te liggen. Het kind speelt verder en reageert niet. De PM'er vraagt: "Weet jij een goede plek om de auto naar toe te rijden, zodat wij aan tafel kunnen om te eten? Na het eten kun je er weer mee spelen". Het jongetje kijkt rond en legt de auto op een plank waar normaal gesproken de puzzels staan. De PM'er geeft de jongen een compliment voor de gevonden plek. De jongen glimlacht en gaat aan tafel zitten.*

Door de verantwoordelijkheid van de opruim plek los te laten, krijgt het kind de kans om zelf met deze situatie op te gaan.

1.4.3 ZELFSTANDIGHEIDSONTWIKKELING

Wij vinden het belangrijk dat een kind leert voor zichzelf te zorgen en zelfstandig te functioneren met een positief gevoel van eigenwaarde, om later een zelfstandige volwassene te worden die zichzelf kan beschermen. De PM'er speelt hierbij een belangrijke rol, immers de basis voor de zelfstandigheid wordt al gelegd wanneer het kind nog een baby is.

Wij besteden veel tijd en aandacht aan de bevordering van de zelfstandigheidsontwikkeling door de kinderen naast het geven van positieve aandacht en hen mee te laten denken, ook:

- De gelegenheid te geven om de omgeving te ontdekken.
- Een leeromgeving te creëren.
- Terugkerende rituelen te gebruiken bv. tafelmomenten altijd op hetzelfde tijdstip te laten plaats vinden.
- Te stimuleren, aanmoedigen en de kans geven om zelfstandig te handelen.
- Leren inzien van gevaren en hoe daarmee om te gaan.
- Veel (open) vragen stellen.
- Hulp bieden bij het leren om het zelf te doen.
- Tijdig afstand nemen wanneer mogelijk.
- Vertrouwen stellen in het kind en hierbij ruimte geven om fouten te kunnen en mogen maken.

Voorbeeld:

- *Een kind brengt na het tafelmoment uit zichzelf zijn bordje en beker naar de keuken. Het kind wordt geprezen, opdat het gedrag zich zal herhalen en hij wordt bevestigd in zijn eigen kunnen,*
- *Tijdens het opruimen kan een kind een goede plek zoeken om de bijvoorbeeld de auto's neer te zetten. Een kind krijgt hiermee verantwoordelijkheid.*
- *Kinderen kunnen kiezen uit 2 of 3 activiteiten of beleg of speelgoed*
- *Kinderen elkaar laten vertellen of uitleggen, elkaar helpen*

1.4.3.1 Zelfstandigheid op de BSO

Naarmate een kind ouder en zelfstandiger wordt, kan een kind de behoefte krijgen aan meer vrijheden. Vaak ontstaat de behoefte zijn/haar speelterrein uit te breiden en de zelfstandigheid te vergroten. Om hieraan tegemoet te komen bieden wij de mogelijkheid om een kind zelfstandig en met beperkt toezicht van de PM'er te laten buitenspelen op het speelterrein direct grenzend aan de entree van de BSO (zie ook 2.1.4 Afspraken en rituelen rondom het buitenspelen). Het kan ook voorkomen dat het kind zelfstandig en zonder begeleiding naar de BSO mag gaan of de BSO mag verlaten.

Wanneer een ouder het kind bepaalde zelfstandigheid wil geven kan dat door het invullen van het zelfstandigheidsformulier en deze ondertekend aan de pedagogisch medewerker van de BSO te overhandigen. De zelfstandigheid kan worden ingetrokken door opnieuw het origineel ingevulde formulier te ondertekenen.

1.4.4 WAARDEN VAN DE GROEP

De meerwaarde voor kinderen van het samenzijn in een groep ligt in de kracht van de groep. Door gebruik te maken van die kracht, kunnen bepaalde waarden worden versterkt en extra bijdragen aan het bereiken van de geformuleerde basisdoelen.

In het pedagogisch handelen, staan de volgende waarden centraal:

- Samen dingen doen waarbij het beleven belangrijker is dan het doel, van elkaar leren en samendoen.
- Inleven in de ander, verdraagzaamheid en acceptatie, verantwoordelijkheid.
- Gevoel van eigenwaarde, jezelf kunnen zijn, eigen spel en samenspel.

Tijdens de uitvoering van de afspraken en rituelen die kinderopvang Bam! in het beleidsplan beschrijft, gebruiken wij bovenstaande waarden. Door de afspraken vanuit de waarden te blijven benaderen, ontstaat er een groepssfeer van samen dingen doen waarbij het beleven belangrijker is dan het doel, van elkaar leren en samendoen, inleven in de ander verdraagzaamheid/acceptatie, gevoel van eigenwaarde, jezelf kunnen zijn, eigen spel en samenspel sterk naar voren komen.

Voorbeelden:

- *Wachten met eten totdat iedereen heeft. Tijdens het wachten zullen wij de kinderen hierbij helpen door in de communicatie de waarden naar voren te laten komen. Zo zeggen wij: "Heeft Jan al een broodje?", of "Zien jullie wat Kelsey op zijn brood heeft?". Waarden: kijken naar elkaar, belangstelling voor elkaar, leren van elkaar, verdraagzaamheid/acceptatie, inleven in de ander. Samen doen.*
- *Wij betrekken kinderen bij het uitleggen van spelmaterialen, bij het opruimen, fruit maken, alle zaken die samen gedaan kunnen worden. Waarden: samen dingen doen waarbij het beleven belangrijker is dan het doel.*
- *Luisteren naar elkaar. Door naar elkaar te luisteren, leren wij van elkaar, hebben wij belangstelling voor andere kinderen en leren wij verdraagzaam zijn. Als er tijdens een activiteit iets onverwachts gebeurt, staat het samen dingen doen waarbij het beleven en plezier hebben belangrijker is dan het doel. Zo kan het voor komen dat er een vuilniswagen voorbij komt waardoor alle kinderen afgeleid zijn. Wij kiezen er dan voor om met de groep naar de vuilniswagen te kijken.*
- *'Sociaal babbelen'. Wij benoemen/beschrijven het eigen handelen en voorwerpen wat wij zien gebeuren in de groep. Het gaat voor een groot deel om heel gewone dingen, bv: "Kijk, Kevin en Joan hebben een mooie knikkerbaan gebouwd en ik zie dat Priscilla en Cees veel plezier hebben buiten, in welk boek zit Roan nu te kijken, denk je..." Zo worden kinderen sociaal attent gemaakt. Waarden die hierdoor naar voren komen: inleven in de ander, leren van elkaar, kijken naar elkaar, samen plezier hebben, verdraagzaamheid acceptatie.*
- *Geschiedenis maken. Als belevenissen in de groep later (bv de volgende dag of na een week) nog eens worden opgehaald, de in de groep gemaakte foto's nog eens gezamenlijk worden bekeken en besproken e.d. gaat de continuïteit meer leven. Kinderen die zelf niet aanwezig waren, worden er zo ook bij betrokken. De groep ontwikkelt zijn eigen verhaal. Waarden die*

hierdoor naar voren komen: inleven in de ander, samen dingen doen waarbij het beleven belangrijker is dan het doel.

- Sfeer benoemen. Als de sfeer wordt benoemd, worden de kinderen zich daarvan ook bewust en kunnen meewerken aan het behouden van de sfeer of verbetering daarvan. "Gezellig, zo met elkaar op de bank." "Wat hebben jullie een knus huisje", "wat is het heerlijk hier buiten, wij hebben lekker de ruimte om te rennen". Waarden die hierdoor naar voren komen: Samen dingen doen waarbij het beleven belangrijker is dan het doel.
- Sferen aan elkaar koppelen. De wijze waarop de kinderen vanuit een bepaalde sfeer naar een andere sfeer/bezigheid gehaald worden, bepaalt mede hun gevoel en gedrag. Wij geven de kinderen de ruimte door aan te geven hoeveel tijd zij nog hebben en benoemen de sfeer erbij: "wat zit je lekker te bouwen, over 5 minuten gaan wij eten, maar daarna kun je weer verder gaan met bouwen als je dat wilt". Waarden die hierbij naar voren komen: inleven in de ander, verdraagzaamheid/acceptatie.
- Eigen manier van communiceren. Ieder kind heeft zijn eigen manier van communiceren. Wij accepteren dit als bij het kind behorend en proberen het niet zomaar te veranderen. BV even 'gek' doen van een kind voordat het gaat eten, op een heel eigen manier spelen. Waarden: gevoel van eigen waarde, jezelf kunnen zijn.
- Eigen gedrag/gevoel een plek geven. Gevoelens zijn altijd ok. Ieder kind mag voelen wat het voelt. Wij bevestigen dat gevoel positief en helpen een vorm te vinden in gedrag om dat gevoel te uiten. Als een kind uitgelaten op de bank springt: "jij bent helemaal blij en springt een gat in de lucht. Als je dat op de bank doet, gaat hij stuk, zullen wij eens zoeken naar een plekje waar je lekker kunt springen. Waarden: inleven in de ander, jezelf kunnen zijn, acceptatie.
- Kinderen betrekken bij gevoelens. "Amir is een beetje verdrietig, zullen wij hem samen troosten en een knuffel geven?". "Daan vindt het niet leuk als je spullen van hem af pakt, geef het maar weer terug". Waarden: inleven in de ander, verantwoordelijkheid.
- Bij kleine conflictjes helpen wij kinderen om zelf samen oplossingen te zoeken door de behoeften/meningen van de betreffende kinderen te verwoorden en vervolgens de vraag neer te leggen: "Hoe kunnen we dit oplossen?" Als de eigen behoefte begrepen wordt (door verwoorden), lukt het kinderen doorgaans prima om een voor hen een bevredigende oplossing te bedenken. Waarden: gevoel van eigen waarde, verantwoordelijkheid, inleven in de ander.

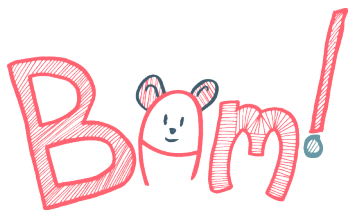
Door de waarden continu bewust te gebruiken, nemen de kinderen die over in hun spel en samen zijn. De waarden worden versterkt door de groep waardoor er een groepssfeer en cultuur ontstaat die de kracht van de groep aangeeft. De kinderen zullen als vanzelf de waarden gebruiken en daarmee de andere groepsleden benaderen, waardoor de groepscultuur door de groep zelf wordt gecontinueerd en een bijdrage kan leveren aan het bereiken van de basisdoelen.

1.4.5 ALGEMENE AFSPRAKEN PM'ERS

Naast het pedagogisch handelen hebben wij met elkaar algemene (randvoorwaardelijke) afspraken die wij kunnen onderverdelen in afspraken PM'er t.a.v. elkaar, t.a.v. kinderen en t.a.v. ouders. Voor verdere afspraken verwijzen wij naar de Gedragscode medewerkers kinderopvang Bam!

Afspraken PM'ers t.a.v. elkaar / achterwacht in het kindercentrum (calamiteitenregeling)

- Wij gebruiken een open communicatie waarin positieve kritiek of feedback gegeven wordt.
- Wij gaan met respect met elkaar om, accepteren elkaar en luisteren naar elkaar.
- Wij tonen te allen tijde begrip bij elke situatie t.o.v. elkaar.
- Wij laten onze mobiele telefoons in onze tas (op stil) en bergen deze op een veilige plek op. Privé (telefoon)gesprekken beperken wij tot in de pauze.
- Wij werken volgens het (pedagogisch) beleid, de protocollen, richtlijnen en afspraken van de organisatie.
- De groepsamenstelling en het leidster-kind ratio is conform het convenant kwaliteit kinderopvang en voldoet aan de uitgangspunten hiervan. Dit wordt dagelijks via Bitcare geregistreerd. Op kinderopvang Bam! wordt geopend en gesloten met minimaal 1 PM'er;

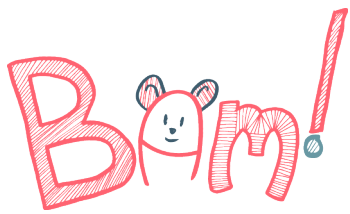
in geval van calamiteiten is er daarmee altijd 1 gediplomeerde achterwacht aanwezig op het kindercentrum die bekend is met de kinderen.

Afspraken PM'ers t.a.v. kinderen

- Wij praten niet over de kinderen in het bijzijn ervan.
- Wij vallen elkaar niet af in het bijzijn van de kinderen, maar spreken elkaar later aan.
- Wij praten in het bijzijn van de kinderen alleen over kindvriendelijke zaken.
- Wij gebruiken alleen correct en net taalgebruik op de groep en in het bijzijn van de kinderen.
- Wij praten veel met de kinderen en in volledige zinnen t.b.v. de taalontwikkeling.
- Wij besteden veel tijd aan buiten spelen met de kinderen t.b.v. de lichamelijke ontwikkeling en fysieke gezondheid.
- Wanneer het weer het toelaat gaan wij minimaal 1x per dag met de kinderen naar buiten. Alle kinderen in de verschillende leeftijdscategorieën krijgen hierbij de mogelijkheid mee te gaan. Onder buitenspelen verstaan we spelen op de buitenspeelplaats van de locatie. Dit kan afgewisseld worden, mits goed voorbereid aan de hand van de daarvoor geldende richtlijnen (zie H. 3 Uitstapjes BSO in het protocol vermissing) in boodschappen doen, een rondje wandelen, naar een dichtbij gelegen speeltuin of een uitje verder weg.
- Wij eten mee met de kinderen en hetzelfde als de kinderen. Tijdens Ramadan kan hierop een uitzondering gemaakt worden.
- Wij zorgen dat de hoeken speelklaar en ingericht zijn aan het begin van de dag en van de middag. Dit daagt de kinderen uit om te gaan spelen.
- Wanneer je de groep even moet verlaten, zorgen wij er altijd voor dat de kinderen hiervan op de hoogte zijn en dat zij weten waar in het gebouw zij de PM'er kunnen vinden.
- Wij dragen zorg voor regelmaat op de groep door te werken volgens de dagindeling.
- Wij hebben een actieve houding op de groep, in het bijzijn van kinderen en de ouder.
- Wij respecteren de mening van de ouder (en kind) en blijven te allen tijde beleefd in onze communicatie t.o.v. hen.
- Wij tonen te allen tijde begrip bij elke situatie t.o.v. de kinderen.
- Wij zorgen gezamenlijk d.m.v. de protocollen voor een veilige, hygiënische en kindvriendelijke omgeving.
- Met specifieke vragen en/of problemen, opmerkingen t.a.v. kinderen en ouders overleggen wij eerst met Romany of Iris alvorens tot handelen over te gaan.
- Wij werken volgens het (pedagogisch) beleid, de protocollen, richtlijnen en afspraken van de organisatie.
- Wij respecteren de verschillende normen en waarden van iedere cultuur, tonen hier begrip voor en gaan hier m.b.t. de ouder en kind op de juiste manier mee om. Wij leren hen de normen en waarden van de Nederlandse maatschappij, zodat dit een houvast kan geven in andere omstandigheden.
- Romany en/of Iris onderhouden contacten met derden t.b.v. het kind zoals scholen, consultatiebureaus, Jeugdzorg, Jeugdbuurtnetwerk, vroeghulp, fysiotherapie, logopedie etc.
- Wij houden rekening met de gezinssituatie en achtergronden van gezinnen en proberen vanuit dat perspectief met het kind om te gaan.

Afspraken PM'ers t.a.v. ouder/verzorger

- Bij het brengen en halen van de kinderen stappen wij af op een ouder en staan deze netjes te woord. Wij nemen een kind van een ouder over.
- Wij geven een juiste overdracht aan de ouder/verzorger.
- Wij vragen waar nodig eerst toestemming aan de ouder/verzorger alvorens tot handelen over te gaan.
- Bij het opnemen van de telefoon vermelden wij netjes onze eigen naam en de naam van het kindercentrum.
- Wij hebben een actieve houding op de groep, in het bijzijn van kinderen en de ouder.

- Wij respecteren de mening van de ouder (en kind) en blijven te allen tijde beleefd in onze communicatie t.o.v. hen.
- Wij tonen te allen tijde begrip bij elke situatie t.o.v. de ouder.

1.4.6 AFSPRAKEN (HUISREGELS) VOOR OUDERS

Voor ouders hebben wij ook enige 'regels' opgesteld om het werk op de groepen zo efficiënt mogelijk te laten verlopen en optimaal aandacht te kunnen besteden aan de groep en het welbevinden van alle individuele kinderen. In hoofdstuk 3, oudercontacten, wordt hierop concreet ingegaan.

2. BELEIDSPLAN

2.1 INLEIDING

Kinderopvang Bam! heeft een concrete uitwerking van de basisdoelen verwerkt in hun beleidsplan. Onderstaand beleidsplan is gebaseerd op de situatie op de buitenschoolse opvang locatie Buitenhof.

2.1.1 GROEPSINDELING EN INZET MEDEWERKERS

De buitenschoolse opvang heeft een verticale groepsindeling. Op een verticale BSO-groep worden kinderen van verschillende leeftijden (in de leeftijd van 4 t/m 12 jaar) opgevangen. De buitenschoolse opvang heeft één groep van maximaal 20 kinderen per dag, 1 PM'er per 10 kinderen.

Indien de groepssamenstelling enkel bestaat uit kinderen die 8 jaar of ouder zijn: 3 PM'ers per 30 kinderen. In deze situatie kan in plaats van een beroepskracht een extra volwassene worden ingezet als derde persoon.

De toewijzing van aantallen pedagogisch medewerkers aan de basisgroep vindt plaats volgens de verhoudingen zoals die voortkomen uit de Regeling Kwaliteit Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen.

2.1.1.1 Afwijken BKR / toepassen 3-uursregeling

Op de buitenschoolse opvang wordt tijdens de schoolweken en tijdens de vakanties/studiedagen afgeweken van de BKR.

Schoolweken

Het overschrijden van de BKR doen wij op de volgende momenten:

- Maandag: er wordt niet afgeweken van de BKR
- Dinsdag: er wordt niet afgeweken van de BKR
- Woensdag: tussen 16.30 uur – 17.00 uur (maximaal 0,5 uur)
- Donderdag: er wordt niet afgeweken van de BKR
- Vrijdag: er wordt niet afgeweken van de BKR

Vakantieweken / studiedagen

Het overschrijden van de BKR doen wij aan de dagranden (vroege ochtend en late middag) en tijdens de pauzes. Dit doen wij maximaal 3 uur per dag. Voor de verschillende groepen ziet dat er als volgt uit:

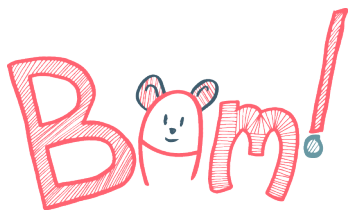
7:00 – 8:00 uur: er wordt niet afgeweken van de BKR
8:00 – 9:00 uur: er wordt (mogelijk) afgeweken van de BKR
9:00 – 13:00 uur: er wordt niet afgeweken van de BKR
13:00 – 14:00 uur: er wordt afgeweken van de BKR
14:00 – 17:00 uur: er wordt niet afgeweken van de BKR
17:00 – 18:00 uur: er wordt (mogelijk) afgeweken van de BKR
18:00 – 19:00 uur: er wordt niet afgeweken van de BKR

In Bitcare wordt bijgehouden hoe laat ieder kind wordt gebracht en opgehaald. Ook de PM-ers registreren hun werktijden in Bitcare.

2.1.1.2 De procedure rondom werving en selectie

Iedereen die bij Bam! wil werken of stage wil lopen moet een VOG aanvragen. Uit de VOG moet blijken dat er geen bezwaren zijn voor iemand om te werken in de kinderopvang. Beschikt men niet over een VOG dan mag men niet werkzaam zijn bij Bam!.

Tijdens het sollicitatiegesprek wordt er om referenties van vorige werkgevers gevraagd. Deze zullen gecontroleerd worden.

Op het moment dat iemand in dienst komt bij Bam! krijgt de nieuwe medewerker de gedragscode. Dit beschrijft de manier waarop wij met elkaar werken, feedback geven en ontvangen, de wenselijke bedrijfscultuur en de wijze waarop wij met elkaar omgaan.

2.1.1.3 Flexibele opvang

Wanneer flexibele opvang (dit is een incidenteel, onregelmatig en onvoorspelbaar aanbod in aanvulling op een vast aanbod of om een structureel aanbod wat door omstandigheden van ouders onregelmatig wordt afgesproken) wordt aangeboden op de buitenschoolse opvang dan worden met de ouders maandelijks afspraken gemaakt over de dagen die worden afgenomen (naast de evt. structurele afname). Wij verzoeken ouders het rooster door te geven via Bitcare (evt. per mail of telefonisch), zodat wij daar in de planning rekening mee kunnen houden.

Het pedagogisch klimaat kan bij deze vorm van opvang worden gewaarborgd doordat op het kindercentrum een vast team van pedagogisch medewerkers werkt volgens een zelfde visie en werkwijze. Er wordt bij deze vorm van opvang op onderstaande items een uitzondering gemaakt: Aan ouders en kinderen wordt duidelijk aangegeven welke pedagogisch medewerkers in principe welke dag op de groep horen;

Aan één kind worden maximaal drie vaste pedagogisch medewerkers gekoppeld. De koppeling van vaste pedagogisch medewerkers aan kinderen geldt behoudens ziekte, verlof of vakantie.

2.1.1.4 Ophalen door derden

Het kan wel eens voorkomen dat een andere persoon het kind komt halen en/of brengen. Het is belangrijk dat ouders dit van tevoren aangeven zodat de pedagogisch medewerker hiervan op de hoogte is. Wij geven zonder bericht het kind niet mee. Wij zullen eerst de ouders contacten alvorens het mee te geven.

2.1.1.5 Afmelden van kinderen

Wanneer uw kind een dagje niet naar het kindercentrum komt, willen wij dit graag weten (op de dag zelf voor 09:30 uur). Wij vragen u uw vakantie tijdig door te geven, zodat we hier rekening mee kunnen houden. Als uw kind ziek is, vragen wij u dit ook door te geven, zodat we weten dat uw kind niet aanwezig zal zijn. Wanneer uw kind op de dag zelf voor 09:30 uur is afgemeld, mag u die dag nog op een ander moment inhalen.

2.1.1.6 Opvang op andere groep dan basisgroep

Indien de kinderen extra dagdelen komen, ruilen van dagen of naar een andere groep dan hun basisgroep gaan, dienen de ouders hiervoor schriftelijk toestemming te geven op een daarvoor bestemd formulier.

2.1.1.7 Gebruik overige ruimtes en uitstapjes

Naast de groepsruimte wordt gebruikgemaakt van de speelzaal of de bibliotheek/Vindplaats van de Delftse Daltonschool. De groep kan er voor kiezen een activiteit te doen in de speelzaal of een groepje kinderen zelfstandig in de speelzaal te laten spelen.

Voor uitstapjes worden de richtlijnen gehanteerd zoals die zijn opgenomen in het protocol 'Vermissing'.

2.1.2 INZET STAGIAIRES EN VRIJWILLIGERS

Naast de pedagogisch medewerkers worden regelmatig stagiaires of vrijwilligers ingezet op de groepen. Zij maken deel uit van het team en worden begeleid door een van de pedagogisch medewerkers. Bam! is een gecertificeerd, erkend leerbedrijf en als zodanig geregistreerd door SBB (voorheen Calibris). We bieden stageplekken aan voor studenten van de BOL-opleidingen Helpende Zorg en Welzijn 2, Pedagogisch Werker 3 en Pedagogisch Werker 4. Stageperiodes verschillen van een half jaar tot een heel schooljaar.

Iedere stagiair en vrijwilliger dient voor aanvang van de stage een actuele Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) te overhandigen. Stagiaires en vrijwilligers worden uitsluitend boventallig ingezet en dus niet ter vervanging van een pedagogisch medewerker. Alle stagiaires en vrijwilligers worden ingezet conform de voorwaarden van de CAO kinderopvang. Meerdere keren per jaar

wordt de voortgang geëvalueerd in een gesprek met de stagebegeleider, de praktijkbegeleider en de student.

De uitvoerende taken verschillen per niveau en vallen altijd onder verantwoordelijkheid van de praktijkbegeleider.

Helpende Zorg en Welzijn 2

Tijdens de stageperiode leert de student alles over het bieden van persoonlijke zorg aan kinderen.

Taken van de student tijdens de stageperiode:

- Huishoudelijke taken, zoals: tafel dekken voor de eet- en drinkmomenten, schoonhouden van de groep, zorg dragen voor het in- en uitruimen van de vaatwasser, wasgoed wassen en opvouwen en opbergen, het bijhouden van de groepsschoonmaaklijst,
- Kleine activiteiten voorbereiden en uitvoeren,
- Andere ondersteunende taken op verzoek van de praktijkbegeleider.

Pedagogisch Werker 3

De opleiding duurt gemiddeld 3 jaar.

Er zijn andere verwachtingen van een stagiair in het eerste leerjaar dan van een stagiair in het tweede of derde leerjaar. De taken kunnen in het begin van het leerjaar beperkt zijn en zullen op basis van de voortgang van de student en in overleg met de praktijkbegeleider worden uitgebreid. Belangrijk is dat de praktijkbegeleider altijd bepaalt wat een stagiair wel of juist niet zelfstandig mag doen.

Tijdens de stageperiode leren de studenten:

- wat een professionele beroepshouding inhoudt,
- de kinderen begeleiden in hun ontwikkeling en bij hun persoonlijke verzorgen (zoals, luiers verschonen, flesjes geven, helpen bij het eten geven, helpen bij het handen en gezichten wassen, helpen bij het naar de wc gaan, zindelijkheidstraining, etc.),
- het uitvoeren van huishoudelijke werkzaamheden zoals de groep schoon en opgeruimd houden, tafel dekken voor de eet- en drinkmomenten en het in- en uitruimen van de vaatwasser,
- ontwikkelingsgericht activiteiten voorbereiden en uitvoeren,
- op een juiste manier een overdracht te doen aan de ouder(s)/verzorger(s),
- observaties uitvoeren.

Gespecialiseerd Pedagogisch Werker 4

Deze opleiding duurt gemiddeld 2 jaar.

Veel studenten van deze opleiding hebben de opleiding PW 3 behaald. Daardoor weten de studenten in de start van de stage al goed hoe het werken bij een kinderopvang gaat. Wanneer dit niet het geval is worden de taken vanaf het begin opgebouwd zoals hierboven omschreven bij 'Pedagogisch Werker 3'.

Tijdens de stageperiode leren de studenten:

- het begeleiden van kinderen die extra aandacht nodig hebben bij de ontwikkeling of door gedrag,
- observaties uitvoeren en gedrag- en ontwikkelingsproblemen signaleren,
- probleemoplossend werken,
- notuleren,
- het eerste contact met nieuwe ouders hebben, zoals het voeren van een intakegesprek.

Vrijwilligers

Voor de inzet van vrijwilligers heeft Bam! een samenwerking met DOEL. DOEL is een organisatie die mensen weer op weg helpt naar een studie of werkplek. Deze mensen zijn op zoek naar een arbeidsoriëntatieplek op vrijwillige basis. Bam! biedt zo'n plek aan, onder de voorwaarde dat de

vrijwilliger een pedagogische achtergrond heeft (een opleiding of arbeidsverleden in de kinderopvang). Vrijwilligers voeren voornamelijk huishoudelijke taken uit en wordt betrokken bij het voorbereiden en uitvoeren van activiteiten. Het eventueel uitbreiden van de taken gebeurt altijd in overleg met en onder verantwoordelijkheid van de praktijkbegeleider. De vrijwilliger is meerdere dagdelen per week aanwezig.

2.1.3 DAGINDELING

Kinderopvang Bam! werkt bewust met een vastgestelde dagindeling. Het op vaste tijden aanbieden van activiteiten, spel, voeding, drinken en rust geeft de kinderen regelmaat en dat schept rust en veiligheid. (zie hoofdstuk 1, basisdoel 1).

De tijden zijn richtlijnen, wij kunnen er wel van afwijken. Daarnaast zijn de breng- en haaltijden redelijk flexibel, gezien onze visie op de doelgroep kinderen. Als ouders laten weten dat zij later komen brengen of vroeger willen komen halen, is dat doorgaans geen probleem. Wel willen wij graag omwille van het groepsgebeuren (basisdoel 3 en 4) tijdens de gezamenlijke tafelmomenten (eten) niet gestoord worden. Wij verzoeken ouders hiermee rekening te houden.

2.1.3.1 Dagindeling Buitenschoolse opvang

Kinderen worden bij binnenkomst in hun eigen groepsruimte opgevangen. De indeling van de dag ziet er dan globaal als volgt uit:

7:00 Ontbijt

Met de kinderen die vroeg gebracht worden, gaan we aan tafel voor een boterham met een kopje thee. Zo kunnen we allemaal rustig wakker worden en met de kinderen alvast de dag doornemen.

Kinderen worden gebracht en opgevangen in één groep. De PM'ers die aanwezig zijn, begroeten het kind en de ouder en nemen samen met het kind afscheid van de ouder.

8:00 Samen spelen

De PM'ers doen samen met de kinderen een activiteit. Dit kan van alles zijn, van Lego bouwen tot knutselen van in de poppenhoek spelen tot voetballen, zolang het maar samen met de kinderen is. De kinderen worden gestimuleerd om mee te doen. De kinderen die liever iets anders doen mogen zelf kiezen wat. In de vakantieperiode gaat de BSO ook regelmatig naar buiten of ergens anders iets doen, bijvoorbeeld schaatsen, zwemmen, naar een grote speeltuin, etc.

8:45 Naar school (buiten schoolvakanties)

De kinderen van groep 1, 2 en 3 worden door de PM'er naar hun eigen klas gebracht. De kinderen uit hogere groepen gaan zelfstandig naar het lokaal waar ze verwacht worden.

9:30 Fruit

De kinderen wordt gevraagd of ze naar het toilet moeten. Alle kinderen wassen hun handen en komen aan tafel zitten. Er wordt een rondje gedaan om te kijken welke kinderen aanwezig zijn en welke kinderen niet en waarom. Op die manier proberen we de kinderen zorg en interesse naar elkaar bij te brengen. De kinderen krijgen fruit en iets te drinken aangeboden (zie voeding hoofdstuk 5). Er wordt actief met elkaar gepraat over het weekend of wat ze meegemaakt hebben.

10:00 Buiten spelen

Het is tijd voor een actieve activiteit. Om de kinderen wat te laten 'uitrazen' spelen we in ieder geval eens per dag buiten. Indien het weer dit niet toelaat doen we binnen iets actiefs.

12:15 Lunch

De tafel wordt gedekt voor de lunch. De kinderen wordt gevraagd mee te helpen bij het dekken van de tafel. De handen worden gewassen en we gaan aan tafel voor de broodmaaltijd. De kinderen smeren zelf hun brood. Bij de broodmaaltijd drinken de kinderen melk (zie ook voeding hoofdstuk 5). Na het eten worden de bordjes door de kinderen in de keuken gezet en de handen gewassen.

13:30 Rust

Even een rustmoment. De kinderen mogen vrij spelen en zelf kiezen waar ze zin in hebben. Eventueel mag ook de tv aan of mogen de kinderen achter de computer zitten voor een spelletje. Dit moment is gericht op ontspanning.

15:15 Ophalen van school (buiten schoolvakanties)

De kinderen van groep 4 t/m groep 8 komen uit school naar de groepsruimte toe. De kinderen uit groep 1, 2 en 3 worden door de PM'er bij het lokaal opgehaald.

15:30 Groente

We gaan met de hele groep aan tafel om groente te eten en fruitwater te drinken. Ook nu staat het samenzijn weer centraal.

16:00 Samen spelen

Het is weer tijd voor een gerichte activiteit. Deze activiteit richt zich op het thema waar we op dat moment mee werken. Alle kinderen doen mee (zie ook activiteiten paragraaf 2.2.6)

17:30 Warme maaltijd

Indien nodig gaan de kinderen naar het toilet. Alle kinderen die nog aanwezig zijn gaan aan tafel voor een warme maaltijd.

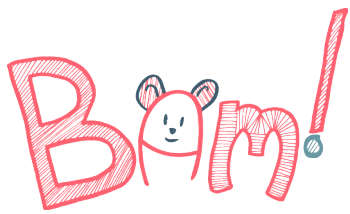
Tijdens de schoolweken wordt dit schema alleen gevolgd van 7:00 tot 8:45 uur en van 15:15 tot 19:00 uur.

2.1.4 AFSPRAKEN EN RITUELEN RONDOM HET ETEN

De maaltijd is bij uitstek een gelegenheid om te werken aan de basisdoelen geformuleerd in hoofdstuk 1. Wij eten gezamenlijk op de basisgroep en willen daarbij een huiselijke, gezellige en betrokken sfeer creëren. Dit willen wij bereiken door de tafel gezellig te dekken, tijdens het eten met de kinderen te praten, de kinderen te betrekken bij het eten (maken) en door gebruik te maken van een aantal normen en waarden, zoals alsjeblieft en dank je wel zeggen en netjes vragen om beleg of nog een boterham.

Verder hebben wij de volgende afspraken gemaakt om bovenstaande vorm te geven:

- Een huiselijke sfeer creëren door bijvoorbeeld de tafel gezellig samen met de kinderen te dekken en ook allemaal aan tafel met elkaar te eten en gezellig te praten met elkaar.
- Laat kinderen helpen bij het dekken en afruimen van de tafel. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van de zelfstandigheid en vergroot het zelfvertrouwen en zelfbeeld.
- Geen muziek aan, zodat er ook gezellig gepraat kan worden met elkaar en er geen afleiding is door muziek.
- De kinderen smeren zelf hun boterham aan tafel.
- Wachten op elkaar totdat iedereen een boterham heeft, zodat kinderen ook leren dat wachten op elkaar netjes is aan tafel. Daarbij houdt de groepsleiding de communicatie op gang, zodat de kinderen minder het gevoel hebben dat zij aan het wachten zijn. Dus: "wie heeft er al een boterham en wie nog niet" of, "wat vind jij lekker op je brood" of "wil jij dit aan Joshua geven"?
- Elkaar helpen bij het doorgeven van bv. het beleg en boterhammen.
- Ruimte voor communicatie onderling
- Geen dwang bij eten en drinken, maar wel stimuleren door bv. 'ik neem nog een slok en nu jij nog' of 'nog 3 stukjes brood en dan ben je klaar' of 'even proeven want dan ben ik erg trots op je'. Wil je nog een boterham? Ja? Eet dan eerst je korstje op, of drink dan eerst je melk e.d.
- Drinken en eten wordt tegelijk aangeboden. Als een kind slecht eet geven wij brood en een klein beetje melk en krijgt na de boterham nog een beetje melk.
- Vrije keuze beleg om de kinderen bekend te maken met verschillende smaken

- Maximaal 3 boterhammen, als richtlijn, als blijkt dat een kind behoefte heeft aan meer, wordt er eerst overlegd met de ouders
- We eten rustig en eten onze mond eerst leeg voordat er een volgende hap wordt genomen.
- Na eerste boterham stimuleren wij de kinderen om wat melk te drinken.
- Kinderen vragen zelf om een volgende boterham: 'mag ik alsjeblieft nog een boterham?'
- Wij geven borden etc. aan en/of door aan elkaar en schuiven of gooien niet over de tafel met de spullen, zodat kinderen leren wat netjes is en om elkaar iets aan te geven.
- Tijdens de maaltijd staan wij niet op van tafel om bv. de telefoon op te nemen, zodat kinderen leren dat je tijdens de maaltijd netjes aan tafel blijft zitten.
- Met mondje dicht kauwen.
- Gedurende de maaltijd zitten de kinderen netjes aan tafel, dat betekent niet wiebelen op de stoelen, handen boven de tafel en van elkaars eten/drinken afblijven. Belangrijk is dat kinderen als zij klaar zijn met eten nog betrokken blijven bij de maaltijd. De rol van de PM'er is hierbij van cruciaal belang, zo ook de manier waarop de kinderen worden aangesproken (zie hiervoor hoofdstuk 1, paragraaf 1.4).
- Handen wassen en naar het toilet voor de maaltijd
- Pedagogisch medewerker eet pedagogisch mee. De PM'ers eten hetzelfde als de kinderen, zij zijn immers het voorbeeld.

2.1.5 AFSPRAKEN EN RITUELEN RONDOM HET BUITENSPELEN

Buitenspelen is gezond. Bewegen in de buitenlucht, wordt vaak anders ervaren dan binnen en genoeg beweging is goed voor de ontwikkeling van een kind. Het streven is om minimaal eens per dag een buitenactiviteit aan te bieden. De kinderen worden gestimuleerd om met de groepsactiviteiten mee te doen of om samen met andere kinderen een spel te initiëren.

Wanneer er door kinderen buiten wordt gespeeld is daar toezicht van een of meerdere medewerkers. Er wordt regelmatig gebruik gemaakt van de 'eigen' speelplaats. Dat is de speelplaats die direct grenst aan de ingang van BSO/Delftse Daltonschool. Deze speelplaats wordt omringd door de speelplaatsen van de Titus Brandsmaschool, welke op bepaalde plekken middels een hek is afgescheiden.

Als een kind ouder wordt kan het zijn dat hij/zij de behoefte krijgt aan meer zelfstandigheid. Hier kan de ouder toestemming voor geven door middel van het zelfstandigheidsformulier. Dit formulier is op de buitenschoolse opvang aanwezig. Als kinderen toestemming hebben om zelfstandig buiten te spelen, gaat de pedagogisch medewerker regelmatig (ongeveer om het half uur) bij het kind kijken.

Verder hebben wij de volgende afspraken gemaakt omtrent het buitenspelen:

- Er wordt alleen buiten gespeeld bij voldoende daglicht of goede verlichting
- Koordjes van kleding en jassen worden weggewerkt of, indien noodzakelijk, verwijderd
- Bij aankomst op het speelplein controleren de pedagogisch medewerkers of het speelplein schoon en veilig is om op te spelen.
- Afspraak met de kinderen: tijdens het buitenspelen blijf je op het speelplein (tenzij anders afgesproken met de ouders). Als er bijvoorbeeld een bal aan de andere kant van het hek gehaald moet worden, wordt dit overlegd met de pedagogisch medewerker.

2.1.6 WEN- EN AFSCHEIDSRITUELEN

Voor het wennen en afscheid nemen, nemen wij de tijd om zowel de kinderen op de groep als het betreffende kind voor te bereiden. Dit geeft de kinderen duidelijkheid en daarmee een gevoel van veiligheid. Tevens worden hierdoor de kinderen bij elkaar betrokken. Voor het welbevinden van het kind en de groep is het van belang goed en snel te wennen. Immers dan pas kan een kind en de groep zich verder ontwikkelen. Dit doen we door bijv. een groter kind een nieuw kind een rondleiding te laten geven. Nieuwe kinderen worden voorgesteld aan de eigen (leeftijds)groepsgenoten.

Wennen op de groep en aan de buitenschoolse opvang

Als een nieuw kindje op de buitenschoolse opvang komt mag het indien de groeps grootte het toelaat, voorafgaand aan de officiële plaatsingsdatum 2 keer een dagdeel komen wennen, hierbij wordt altijd de BKR in acht genomen. Dit gebeurt nooit boventallig. Vanaf de plaatsingsdatum kan het kind indien gewenst nog 1 of 2 keer extra komen wennen. Ouders vinden het vaak moeilijk om hun kind 'weg' te brengen. Voor hen is de wenperiode dus ook erg fijn. In overleg worden de wen-data afgesproken en vastgelegd in Bitcare.

Mocht blijken dat het kind langer de tijd nodig heeft om te wennen, wordt in overleg met de ouders opnieuw wenafspraken gemaakt na de wenperiode. Bijvoorbeeld nog 2 keer een korte dag op de dagen dat het kind ingepland staat, of op een andere dag nog een dagdeel als de BKR het toelaat.

De wenperiode kan het beste plaatsvinden in een maximaal tijdsbestek van 2 weken. Als er lang tussen de wenmomenten zit, heeft het wennen weinig effect. De pedagogisch medewerkers hebben ook behoefte aan wenafspraken, zij moeten het kind immers ook leren kennen. In het belang van het kind, de groep en de medewerkers wordt de ouders gevraagd gehoor te geven aan het verzoek om in ieder geval 2 keer een korte tijd hun kind te brengen. Omdat wij uitgebreid aandacht besteden aan het kind dat went, kan er bij bijna volledige bezetting maar één kind tegelijk per groep wennen. Als de groep niet volledig bezet is, bijvoorbeeld bij opening van een nieuwe groep, kan hiervan worden afgeweken.

(Pedagogisch) handelen tijdens wenperiode

Het doel van de wenperiode is dat het kind zich veilig voelt in de nieuwe situatie en zich vrij gaat voelen om zich in de groep te voegen, te spelen en zich te ontwikkelen. Naast de opbouw in de tijd op de groep, is het begeleiden van de nieuwe kinderen van belang. Concreet betekent dit dat, naast het pedagogisch handelen beschreven in het beleidsplan:

- de andere kinderen op de hoogte gebracht zijn van de komst van het nieuwe kind
- mandje/bakje voor persoonlijke spulletjes klaar staat;
- het kind wordt voorgesteld in de groep en de andere kinderen die dat kunnen en willen, mogen aan het nieuwe kind vertellen hoe de dag verloopt, wat de afspraken zijn e.d.;
- wij tijdens de wenperiode continu contact houden met het kind. Zo zitten wij naast of dichtbij het wen-kind en zorgen voor oogcontact en positieve, bemoedigende woorden;
- wij het kind begeleiden tijdens vrij spel, wij gaan samen met het kind de ruimte verkennen en laten zien wat het waar kan doen. Ook gaan wij gericht met hem spelen, zodat het ervaart wat het spelen is en wat de afspraken zijn.

2.1.7 ACTIVITEITEN

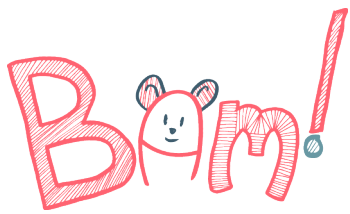
Het algemene doel van een activiteit is om gezamenlijk en spelenderwijs de ontwikkeling van het kind te stimuleren.

Afspraken en rituelen rondom vrij spel en activiteiten

Op meerdere momenten per dag zijn er vrij spelmomenten. Tijdens een vrij spelmoment mogen de kinderen zelf iets uitkiezen om mee te spelen of te gaan doen. Zo leren zij zelf een keuze te maken. Hierbij worden de kinderen gestimuleerd om verschillende soorten speelgoed uit te kiezen zodat er meerdere ontwikkelingsgebieden worden gestimuleerd.

Hierbij hebben we verschillende afspraken:

- Samen spelen, samen delen, samen opruimen.
- Elkaar geen pijn doen, voor groot en klein zullen wij aardig zijn.
- Zorgvuldig omgaan met elkaar en het speelgoed en de ruimte.
- Eerst opruimen voordat je met iets anders gaat spelen, zo leren de kinderen netjes om te gaan met spullen. Dit geldt voor puzzels en speelgoed met losse onderdelen. Dit geldt niet voor de hoeken.
- Speelgoed compleet terug zetten, hoeken inrichten. Samen opruimen van de hoeken en het speelgoed, zo leren de kinderen ook iets voor een ander op te ruimen.
- Per hoek mag een beperkt aantal kinderen spelen, afhankelijk van de grootte van de hoek en de leeftijd van de kinderen. Richtlijn is 3 tot 4 kinderen. Het doel van spelen in de

hoeken is dat een groepje kinderen ongestoord kan spelen. De PM'ers houden dit proces in de gaten en begeleiden daar waar nodig (zie ook afspraken groepsleiding hoofdstuk 1.4).

- De kinderen stimuleren om minimaal 15 minuten met iets te spelen. D.w.z. kinderen begeleiden in hun spel en suggesties geven om verder te kunnen. Zo probeert de PM'er meer uit een situatie te halen.
- Kinderen mogen zelf keuze maken waarmee zij willen spelen. Gaan zij met iets anders spelen, dan is de afspraak dat zij eerst het andere opruimen. Kinderen leren op deze manier verantwoordelijkheden te nemen.
- Kinderen spelen niet zonder toezicht in de groep of centrale hal.
- Elkaar aanspreken op gewone toon, naar elkaar toe lopen, vragen om iets, niet afpakken, niet schelden.
- Naar elkaar luisteren
- Sorry zeggen, alstublieft, dankjewel, en mag ik.
- Geen gewelddadig spel, (schieten).
- Rollen spellen indien nodig begeleiden (politie, cowboy, dief, boze heks).

Het activiteitenprogramma heeft een jaar-/maandplanning, weekprogramma (groep overstijgend) en een weekprogramma/dagindeling.

Uitvoering

De activiteiten worden gezamenlijk voorbereid door de PM'ers. Op een jaarplanning worden de thema's aangegeven waarbinnen de activiteiten gaan plaatsvinden. Hierin worden alle verschillende gebieden van activiteiten behandeld en komen terug op dit formulier voor de jaarplanning.

Sommige jaarlijkse activiteiten worden afgesloten met een gezamenlijk feest, in het bijzijn of met hulp van ouders. Op die manier krijgen ouders de gelegenheid betrokken te worden bij de opvang, waardoor de ouders beter kunnen aansluiten bij de belevingswereld van hun kind.

Door het aanbieden van verschillende activiteiten komen verschillende ontwikkelingsgebieden aan bod. We hebben de activiteiten onderverdeeld in een aantal groepen:

- Creatieve activiteiten: werken met kosteloos materiaal, kleien, papier-maché.
- Zintuiglijke activiteiten: koekjes bakken, bereiden van eten, o.a. macaroni, ei.
- Muzikale activiteiten: muziek maken met instrumenten, dansen, zingen
- Motorische activiteiten: parkwandeling (zoeken van bladeren, stokjes, bloemen etc.), buiten spelen met andere materialen, parcours in de speelzaal.
- Sociale emotionele activiteiten: poppenkast zowel door leiding als de kinderen, picknicken, kringspel, gezelschapspelletjes
- Taalactiviteit: voorlezen, met aansluitend lied, versje, of spel, benoemen van voorwerpen tijdens uitstapje naar buiten, liedjes zingen.

De activiteiten worden afgestemd op de leeftijd van het kind. Als blijkt dat een kind de activiteit nog te lastig vindt, dan begeleidt de PM'er het kind of vraagt of een ander kind kan helpen. Wanneer blijkt dat een kind de activiteit te makkelijk vindt, zorgt de PM'er voor een uitdagend alternatief.

De ontwikkelingsgebieden die aan bod komen sluiten aan bij de gebieden genoemd in het pedagogisch beleid van Kinderopvang Bam!:

1. Ontwikkeling van zelfstandigheid en omgevingsbewustzijn;
2. Sociaal-emotionele ontwikkeling;
3. Spelontwikkeling;
4. Taalontwikkeling;
5. Grote en fijne motorische ontwikkeling;
6. Cognitieve ontwikkeling.

2.1.8 NORMEN EN WAARDEN GEVOELIGE ONDERWERPEN

Hieronder wordt een aantal onderwerpen besproken die (normen en waarden) gevoelig zijn en waarover wij afspraken hebben gemaakt, zodat wij allen dezelfde richtlijnen hanteren en er geen misverstanden over kunnen ontstaan.

Taalgebruik en taalontwikkeling algemeen

Er wordt bij de buitenschoolse opvang Nederlands gesproken met de kinderen. Er wordt van de PM'ers verwacht dat zij de taal correct spreken. Als een kind bijvoorbeeld zegt: "Ik heb au in mijn buik", reageren wij erop door te zeggen: "heb je pijn in je buik?" Wij corrigeren op een natuurlijke manier de taal. Wij gaan niet mee in dezelfde kinderlijke woorden ("Oh, waar heb je au?") Als een kind ons niet begrijpt, herhalen wij wel het kinderlijke woord, maar voegen direct het goede woord er aan toe ("waar heb je au? Daar, heb je daar pijn?").

Op de kindercentra wordt niet gescholden, geschreeuwd of straattaal gesproken, dit geldt natuurlijk voor de groepsleiding maar is ook een regel voor de kinderen. Kinderen worden altijd aangesproken op taalgebruik dat anderen niet kan kwetsen of anderszins niet aan de algemeen geldende normen voldoet (basisdoel 1, 3, 4).

Wij gebruiken de taal ook om normen en waarden door te geven. Zo leren wij kinderen dingen op een plezierige wijze aan anderen te vragen. Wij zeggen alsjeblieft en dank je wel. Er wordt netjes naar anderen gesproken ("wil je dat even pakken?" i.p.v. "Pak dat" en "mag ik alsjeblieft" i.p.v. "ik wil"). De leiding heeft hier een voorbeeldfunctie in.

Pesten

Bij gedrag wat niet genegeerd kan en mag worden, zoals plagen, pesten, buitensluiten of elkaar pijn doen, wordt er door de PM'er ingegrepen. Geduldig en vriendelijk, maar wel duidelijk wordt uitgelegd waarom iets niet mag. Pesten is onaanvaardbaar en schadelijk voor kinderen. Bovendien is het een ernstige bedreiging voor de sfeer op de BSO. Wanneer er gepest wordt, dient er direct gehandeld te worden door de PM'er. Daartoe is het protocol pesten opgesteld. Hierin wordt uitgelegd hoe de PM'er dient te handelen indien een kind gepest worden.

Seksualiteit en intimiteit

Omdat seksualiteit en intimiteit nogal waarde- en cultuurgebonden is, hebben wij hierover afspraken gemaakt. Bij de intake wordt aan ouders verteld hoe wij hierover denken en welke afspraken wij hebben. Ouders wordt de gelegenheid gegeven hun mening te geven. Als deze heel afwijkend is, worden er gerichte afspraken gemaakt. Hieronder wordt kort de seksuele ontwikkeling beschreven en vervolgens worden onze afspraken over intimiteit, taalgebruik, verkleden, toiletbezoek, voortplanting en zindelijkheid beschreven.

Ontwikkeling

Vanaf een paar maanden oud wordt een kind zich al bewust van het eigen lichaam. Het begint met het ontdekken van handen, voeten en wat je ermee kan maar op een gegeven moment komen ook andere lichaamsdelen aan bod. Dat is natuurlijk nog heel onschuldig maar het is wel belangrijk hoe ermee wordt omgegaan.

De seksuele ontwikkeling bij kinderen kent verschillende fases met verschillende kenmerken:

Kinderen tussen 4 en 8 jaar

- Spelen soms seksuele spelletjes zoals 'vadertje en moedertje' of 'doktertje'
- Er ontstaat het begin van schaamtebesef
- Gaan veel vragen stellen over voortplanting

Kinderen tussen 8 en 10 jaar

- worden voor het eerst verliefd
- seksualiteit wordt interessanter, kinderen gaan meer op ontdekking uit
- hebben vaak seksueel spel met andere kinderen, ook van hetzelfde geslacht

Kinderen tussen 10 en 12 jaar

- Jongens krijgen hun eerste zaadlozing, meisjes hun eerste menstruatie
- Verliefdheden worden serieuzer, meer doelgericht en seksueler
- Gaan experimenteren met seksualiteit door bijv. masturberen.

Intimiteit

Als kinderen nieuwsgierig worden naar hun eigen lichaam of van dat van de andere kinderen en leidsters gaan wij daar zo normaal mogelijk mee om. Natuurlijk stellen wij wel grenzen om onszelf en de andere kinderen te beschermen tegen ongewenste intimiteiten.

Een paar voorbeelden:

- als een kind aan het masturberen is, straffen wij het niet af maar geven alternatieven en afleidingen als: dat kan je beter doen als je alleen bent, dat is iets voor jezelf. Of leg je handen maar even op je knieën.
- als kinderen de verschillen tussen jongens en meisjes gaan opmerken, bijvoorbeeld tijdens een wc bezoek, gewoon benoemen. Wanneer een kind het niet meer prettig vindt om op de kleine toiletten naar de wc te gaan, kan het naar het grote toilet.
- als een kind de leidster aanraakt op intieme plekken, benoemen dat je dat niet fijn vindt.
- ook kinderen mogen het zeggen als ze een aanraking niet fijn vinden.
- kinderen mogen 'doktertje' spelen, broek/rok en T-shirt blijven aan. Op de BSO letten wij erop dat de kinderen die 'doktertje' spelen niet teveel in leeftijd verschillen.
- Zoentjes alleen op de wang

Taalgebruik

Op de buitenschoolse opvang worden er nette woorden gebruikt om de geslachtsdelen te benoemen. Wij hebben besloten om voor meisjes plasser te gebruiken en voor jongens piemel of plasser.

Als kinderen schelden of een vies woord zeggen benoemen wij het gevoel wat er achter zit en bieden een alternatief aan zoals: "Dat vind ik helemaal niet leuk dat jij dat zegt"

Ook de PM'ers letten op hun taalgebruik en gebruiken geen scheldwoorden om de geslachtsdelen te benoemen.

Verkleeden

Als kinderen zich willen verkleeden, gebeurt dat altijd onder toezicht van een PM'er. Bij het aantrekken van verkleedkleden wordt in ieder geval altijd het ondergoed aangehouden, ook i.v.m. de hygiëne.

Als kinderen schone kleding aan willen trekken, omdat ze bijvoorbeeld een ongelukje hebben gehad, gebeurt dat zo veel mogelijk in de natte ruimte en niet in de 'open' groep.

In het kader van de vrije ontwikkeling en het ontwikkelingsgericht werken, maken wij geen onderscheid tussen jongens en meisjes met betrekking tot verkleeden. Jongens mogen prinsessenjurken aan en lippenstift/nagellak op en de meisjes mogen zich ook verkleeden als soldaat of piraat.

Voortplanting

Als kinderen met vragen komen over voortplanting, proberen we die, lettend op de leeftijd, zo goed en eerlijk mogelijk te beantwoorden. Met ouders bespreken we dat kinderen met vragen zitten en hoe dat in de thuissituatie is. Zo weten ouder(s) en PM'er van elkaar waar het kind vragen over heeft en wat er verteld wordt. Ook hebben wij een leeftijdsgebonden boekje dat gaat over de voortplanting.

Verjaardagen en feesten

Wij vieren regelmatig feesten met de kinderen. Samen feestvieren, legt de nadruk op het gevoel van verbondenheid met elkaar en de gezamenlijke vrolijkheid versterkt de onderlinge band. Het leuke van een feest is ook dat de dagelijkse gang van zaken onderbroken wordt. Bij feesten horen vaste gewoontes en gebruiken zoals versieringen, liedjes en vaak speciaal eten en drinken. Dit geeft de kinderen een gevoel van herkenning en verhoogt de sfeer.

Het vieren van een verjaardag is heel belangrijk. Wanneer ouders dat willen besteden wij hier uitgebreid aandacht aan en de jarige staat volop in de belangstelling. Er is een speciale verjaardagsstoel en muts voor de jarige, de muziekinstrumenten worden erbij gepakt en er wordt volop en luidkeels gezongen en op muziekinstrumenten gespeeld. Het betreffende kind krijgt een klein cadeautje.

Voor richtlijnen over traktaties zie hoofdstuk 5.3 Trakteren.

Zieke kinderen

Ieder kind is wel eens ziek. Soms is het moeilijk om te beoordelen of je hem of haar thuis moet houden van het kindercentrum. Kinderen kunnen plotseling ziek worden, maar ook snel weer opknappen. De mate van ziek zijn kan bij kinderen snel veranderen. Een hangerig wat koortsig kind kan na even slapen weer helemaal zijn opgeknapt. Maar een onschuldige verkoudheid kan snel verergeren. Reden genoeg om ziekte bij kinderen serieus te nemen. Kinderen die ziek zijn hebben behoefte aan een rustige, vertrouwde omgeving waar ze de nodige aandacht en verzorging kunnen krijgen. Deze vinden ze het liefst thuis.

Op het kindercentrum kan het kind niet goed meedoen met het groepsgebeuren en voor de leidsters is het soms onmogelijk om hun aandacht te verdelen tussen het zieke kind en de groep. Als het kind een besmettelijke ziekte heeft of een andere aandoening die besmettelijk is, kan ook de rest van de groep worden besmet. Dit is vervelend, maar kan niet altijd voorkomen worden. Sommige ziekten zijn immers al besmettelijk voordat er symptomen optreden. Toch is het ook regelmatig nodig dat kinderen met bepaalde symptomen niet worden toegelaten tot het kindercentrum. De reden hiervoor is dat het risico op verdere besmetting extra groot is door de volgende factoren:

- kinderen spelen dicht op elkaar waardoor ziektekiemen makkelijk overgedragen worden;
- ze hebben nog geen begrip van hygiëne en steken bijvoorbeeld regelmatig speelgoed in hun mond;
- ze zijn extra vatbaar omdat ze tegen veel ziekten nog geen antistoffen hebben opgebouwd.

Wij volgen de adviezen en richtlijnen van de GGD op.

Als wij gedurende de dag constateren dat het kind ziek is, nemen wij contact op met de ouders en overleggen. Het kan zijn dat we de ouder vragen het kind op te komen halen. Wij gaan uit van het standpunt dat eventueel doktersbezoek door de ouders gedaan wordt, behoudens acute gevallen.

Pas wanneer het kind voldoende is uitgeziekt kan het weer naar het kindercentrum. De periode van besmettelijkheid moet in ieder geval over zijn. Als het kind medicijnen gebruikt bij hervatting van de opvang op het kindercentrum, verwijzen wij naar het medicijnprotocol.

Het kan gebeuren dat het kind niet helemaal fit maar ook niet echt ziek is als het naar het kindercentrum komt. Belangrijk is dat de ouder dit doorgeeft aan de PM'er van de groep zodat zij het kind extra in de gaten kunnen houden en indien nodig contact met de ouder op kunnen nemen als het kind opgehaald moet worden.

Wij hanteren vooral het gedrag van het kind om de mate van ziek zijn te beoordelen. De hoogte van de temperatuur is niet altijd doorslaggevend. Als richtlijn kan worden aangehouden:

- Wanneer de temperatuur lager dan 38,5 graden is, maar het kind functioneert niet naar behoren op de groep omdat het zich niet goed voelt, of
- Wanneer de temperatuur hoger is dan 38,5 graden, dan moet het kind worden opgehaald

Er is altijd overleg met ouders over hoe met de situatie om te gaan. De verantwoordelijkheid ligt bij de ouders.

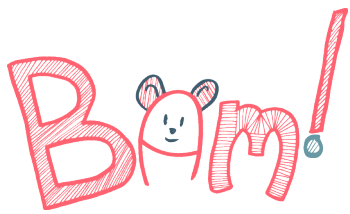
Medicijngebruik

In verband met allerlei wettelijke regelingen m.b.t. medisch handelen in kindercentra hanteren wij de volgende regel:

In principe worden er in het kindercentrum geen medicijnen toegediend aan kinderen.

Medicijnen, ook als deze vrij verkrijgbaar zijn, toedienen is sinds enige tijd volgens de wet BIG een eenvoudige medische handeling en mag alleen verricht worden na schriftelijke toestemming van de ouders. Als de leidsters medicijnen zouden toedienen aan kinderen zonder schriftelijke toestemming van de ouders, zijn zij strafbaar. Vandaar dat wij deze regel instellen. Op deze regel wordt een uitzondering gemaakt als het gaat om een medicijn

- dat op doktersrecept is voorgeschreven,
- dat op naam van het kind staat en voorzien is van dosering
- dat is voorzien van de originele bijsluiter en van recente datum is

- dat toegediend moet worden binnen de tijd dat het kind binnen het kindercentrum is. Daar waar mogelijk wordt het medicijn toegediend door de ouder. Dit geldt bijvoorbeeld voor een medicijn dat 2 keer per dag en niet tijdsgebonden gegeven moet worden. In dat geval kunnen de ouders zelf het medicijn toedienen.
- Dat in de originele verpakking zit.
- Waarvoor de ouders toestemming hebben gegeven middels het invullen en ondertekenen van een formulier.
- Indien het toedienen niet lukt, de ouder hiervan op de hoogte gesteld wordt.
- Waarbij in geval van twijfel wordt besloten en gehandeld in overleg met de directie.

Overlijden en scheiden

Wij gaan zorgvuldig om in het geval van overlijden of scheiden. Wij houden rekening met het begripsvermogen van het kind, ouders, verzorgers, de kinderen in de groep. Zie ook protocol overlijden en rouwverwerking.

Verzorging/hygiëne

Toilet

Er zijn vaste tijden voor het toiletbezoek maar ook buiten deze tijden kunnen de kinderen gebruik maken van het toilet. De kinderen wordt geleerd tijdens het eten niet naar het toilet te gaan. Het voorkomt heen en weer lopen en brengt regelmaat voor de kinderen. Na elk toiletbezoek worden de handen gewassen.

Voordat kinderen naar het toilet gaan, vragen ze toestemming aan de PM'er. De PM'er houdt in de gaten welk kind naar het toilet is. Als een kind aangeeft liever alleen naar het toilet te gaan, gaat de PM'er uit de natte ruimte maar blijft wel in de buurt. Ook van (kleine) kinderen willen wij de privacy respecteren.

Hygiëne

Iedere dag worden de groepsruimten van de kinderen gelucht en geventileerd. Iedere dag wordt door de schoonmaak de groepsruimte schoongemaakt.

Wij werken als het gaat om de verzorging en hygiëne volgens de hygiëncode voor kleine instellingen.

Tandenpoetsen

De vereniging van tandartsen stelt zich op het standpunt dat het niet nodig is om 3 keer per dag te poetsen. De ouders kunnen 's ochtends en 's avonds de tanden van de kinderen poetsen. Op onze locaties worden dus geen tanden gepoetst.

Veiligheid

Voor wat betreft de veiligheid van de accommodatie werken wij volgens de richtlijnen van GGD, kinderopvang Bam! en de Arboretgeving. Daarnaast zorgen wij ervoor dat er een achterwacht is, dan wel een beheerder. Er is altijd meer dan een volwassene in het pand.

Voor veiligheid van voedsel werken wij volgens de hygiëncode voor kleine instellingen.

Jaarlijks wordt een risico-inventarisatie gemaakt gericht op veiligheid binnen de locatie. Daarnaast vragen wij ouders een toestemmingsformulier te tekenen voor zaken die in verband met veiligheid extra aandacht behoeven:

- medicijngebruik
- uitstapjes met de groep
- zelfstandig spelen van de kinderen op bepaalde plekken
- zelfstandig van en naar school lopen van de kinderen

Ouders worden hiermee geïnformeerd over de manier waarop wij het vormgeven en kunnen wel/niet hun toestemming geven.

Radio/tv

Het doel van het gebruik van radio/tv/tablet op het kinderdagverblijf is een middel om de ontwikkeling te stimuleren.

Tegenwoordig zijn radio/tv/tablet niet meer weg te denken uit de maatschappij. Echter, het gebruik hiervan is een belangrijk item. Kinderen komen veelvuldig in aanraking met radio/tv. Radio, tv en tablets bieden hierbij vaak voor veel ouders en kinderen een uitkomst. Door op de juiste manier invulling te geven aan het gebruik van radio/tv/tablet willen we extra aandacht besteden aan de positieve invloed die deze elektronica kan hebben op (de verschillende ontwikkelingsgebieden van) kinderen.

Bij het gebruik van radio/tv/tablet op het kindercentrum staan steeds de volgende uitgangspunten centraal:

- Het gaat uit van de ontwikkeling van kinderen
- Het sluit aan bij de belevingswereld van kinderen
- Er komen onderwerpen aan bod die belangrijk zijn voor het kind
- Er komt geen geweld in voor
- Het heeft een rustige opbouw
- Het stimuleert kinderen om activiteiten te gaan ondernemen
- Het is, waar mogelijk, een aanvulling op een activiteit
- De personages/karakters spreken de kinderen aan
- Hieronder worden regels, afspraken en rituelen beschreven omtrent het gebruik van radio, tv, dvd en cd op het kindercentrum.

Radiogebruik

De radio staat alleen gericht aan voor de kinderen met kindvriendelijke muziek.

We gebruiken geen radio tijdens het eten aangezien dit een moment van rust en samenzijn op de buitenschoolse opvang is. Muziek leidt hierbij af.

Bij gerichte activiteiten wordt de radio gebruikt als aanvulling. Wanneer dit niet zo is, wordt er ook hierbij geen gebruik gemaakt van de radio.

Bij binnenkomst van kinderen en ouder en tijdens het ophalen wordt geen gebruik van de radio gemaakt.

We hebben alleen kindvriendelijke en leeftijdsgebonden cd's.

TV/tablet

Wij willen de TV en computer educatief en/of sociaal en/of actief gebruiken en daarom zullen wij de duur van het kijken en spelen beperken. Wij volgen bij de keuze voor een film de adviezen van de Kijkwijzer. Denk aan schooltelevisieprogramma's.

De TV is te allen tijde bewust een educatief of sociaal middel waarbij deze alleen wordt gebruikt als aansluiting op activiteiten.

De groepsleiding kijkt te allen tijde mee, praat over het programma en biedt aanvullende activiteiten aan bij het programma.

Speelgoed

Kinderen mogen speelgoed meenemen van thuis, maar wij stimuleren dat niet. Wij nemen geen verantwoordelijkheid voor speelgoed dat stuk of weg is.

Wij willen zo min mogelijk gewelddadig speelgoed. Wij hebben wel ridderpakken en zwaarden om fantasespel mee te spelen. Pistolen e.d. hebben wij niet en wij verzoeken ouders en kinderen om geen pistolen mee te nemen van thuis.

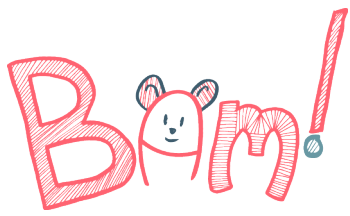
Als kinderen gaan schieten met alternatieven, hebben wij de afspraak dat wij niet op mensen en dieren schieten.

2.1.9 TOT SLOT

Protocollen en plannen

Samenvattend werkt de buitenschoolse opvang met de volgende protocollen en plannen welke ook inzichtelijk zijn op alle groepen voor de ouders.

Calamiteiten- en ontruimingsplan, Hygiëncode voor Kleine Instellingen, Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk geweld, Pedagogisch Beleidsplan buitenschoolse opvang,

Protocol belonen en straffen, Protocol overlijden en rouwverwerking, Protocol Vermissing, Protocol Pesten, Rookvrij beleidsplan, Werkinstructies veiligheid, Werkinstructies gezondheid en Huishoudelijk reglement oudercommissie.
Per groep worden risico-inventarisaties uitgevoerd voor het optimaliseren van veiligheid en gezondheid op de buitenschoolse opvang.

3. OUDERCONTACTEN

3.1 VISIE

Vanuit onze visie vinden wij het belangrijk dat ouders en het kindercentrum (groepsleiding, directie) een goed contact hebben met elkaar.

Wij vinden het onze verantwoordelijkheid om de ouders kenbaar te maken hoe wij werken en om zo goed mogelijk af te stemmen op beide opvoedingsmilieus (thuis en op de opvang).

Daarnaast gaan wij ervan uit dat ouders ook een verantwoordelijkheid hebben om de organisatie in staat te stellen haar rol goed te kunnen uitoefenen. Wij vragen ouders daarom:

- actief deel te nemen in de contacten over het kind met de groepsleiding;
- open te zijn over de thuissituatie en ontwikkelingen van het kind;
- bereikbaar te zijn in geval van calamiteiten of ziekte.

3.2 OUDERCONTACTEN

Hieronder wordt beschreven welke contactmomenten er tussen ouders en groepsleiding plaatsvinden. Van ouders verwachten wij dat zij actief deelnemen aan deze vormen van communicatie en contact.

Intakegesprek

Alle nieuwe ouders worden uitgenodigd voor een intakegesprek.

Hier wordt de basis gelegd voor het vertrouwen van de ouders in een goede opvang voor hun kind (leidraad).

Er wordt informatie gegeven over kinderopvang Bam!, over het kindercentrum en over de groep waarin het kind is geplaatst. Ouders wordt gevraagd informatie te geven over hun kind, zodat het voor ons mogelijk wordt om het kind zo goed mogelijk te begeleiden. Eventuele wenaafspraken worden gemaakt. De 'huisregels' komen ter sprake en er wordt meteen een afspraak gemaakt voor het eerste evaluatiegesprek.

Evaluatiegesprek

Ca. 2 maanden na aanvang van de opvang van een kind worden de ouders uitgenodigd voor een evaluatiegesprek. Centraal hierin staat het welbevinden van het kind (leidraad).

10-minutengesprekken

Eén keer per jaar vinden er gesprekken met ouders plaats over het kind. Bij de buitenschoolse opvang vragen we ouders altijd om samen met het kind te komen, om op die manier samen te bespreken wat er goed gaat of wat er beter zou kunnen.

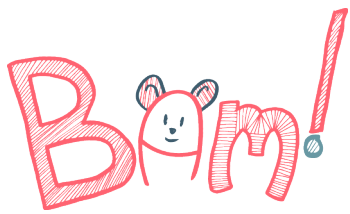
Op verzoek van ouders of van de leidsters of van de leidinggevende kan er altijd tussendoor een gesprek plaatsvinden als hieraan behoefte is.

Exit gesprek

Wanneer een kind de opvang verlaat, is er gelegenheid tot een exitgesprek of voor het invullen van een exitformulier. Naast het feit dat het voor ouders prettig is de afgelopen periode te evalueren is het voor ons goed om ons beleid scherp te houden.

Breng- en haalcontacten

Aan het begin van de dag, als de kinderen gebracht worden, en aan het einde van de dag bij het ophalen, proberen de PM'ers tijd vrij te maken om met de ouders te praten over het kind en zijn belevenissen. Deze dagelijkse gesprekjes tussen de ouders en de leidsters kunnen naar onze mening een grote bijdrage leveren aan de band tussen ouders en leidsters. De PM'ers proberen zo goed mogelijk hun aandacht en tijd te verdelen over de ouders om te bespreken hoe de dag van het kind is geweest en bijvoorbeeld wat er gegeten/gedronken is. Daarnaast wordt verteld welke activiteiten er zijn gedaan en eventuele bijzonderheden worden gemeld. Soms kan dit wel eens moeilijk zijn, bijvoorbeeld omdat er veel ouders tegelijk binnen komen of omdat de kinderen aandacht vragen.

Het kan wel eens voorkomen dat een andere persoon het kind komt halen en/of brengen. Het is belangrijk dat ouders dit van te voren aangeven zodat de groepsleiding hiervan op de hoogte is. Wij geven zonder bericht het kind niet mee. Wij zullen eerst de ouders contacten alvorens het mee te geven.

Ouderavonden

Minimaal eenmaal per jaar organiseren wij een ouderavond. Dit kan een avond zijn voor alle ouders of voor de ouders van een groep. De inhoud van deze avonden is zeer divers. Soms wordt er gekozen voor een opvoedingsthema. Een andere keer staat de gezelligheid centraal, zoals bijvoorbeeld een knutselavond voor Sinterklaas.

De onderwerpen voor ouderavonden worden aangedragen door zowel het team als de oudercommissie. De organisatie ligt bij het team en/of de oudercommissie.

Oudercommissie

In de oudercommissie zijn ouders van de verschillende groepen vertegenwoordigd. De oudercommissie vergadert ongeveer eenmaal in de acht weken. De directie is hier in de regel bij aanwezig. Van de vergaderingen worden notulen gemaakt.

Doelstelling, bevoegdheden en samenstelling van de oudercommissie worden omschreven in het Reglement van de oudercommissies.

Activiteiten waarbij ouders betrokken worden

Af en toe betrekken wij ouders bij de organisatie en/of uitvoering van activiteiten zoals een zomerfeest, sinterklaas, kerstfeest, een ouderavond of een uitstapje.

Het spreekt vanzelf dat ouders zelf bepalen of zij hiervoor tijd vrij kunnen maken.

De verantwoordelijkheid blijft altijd bij de leiding die gekwalificeerd is. Ouders en andere derden worden nooit ingezet als gekwalificeerd personeel. Wij houden ons hierbij aan het convenant kinderopvang.

Af en toe organiseren wij informele borrels voor de ouders, bijvoorbeeld met hapjes uit allerlei culturen. Of rondom kerst of Sinterklaas.

Schriftelijke informatie

Naast mondelinge informatie via de PM'ers, ontvangen ouders ook regelmatig schriftelijke informatie van het kindercentrum.

De locatiemanager maakt een nieuwsbrief die tweemaandelijks verschijnt. Hierin zal ook groepsinformatie te lezen zijn en is er ruimte voor de oudercommissie om een stukje te schrijven.

Wij hanteren de gedragscode van Bam!, daarin staat onder meer vermeld dat wij zeer zorgvuldig omgaan met privacygevoelige informatie en deze in principe niet aan derden verstrekken. Dit ook conform de wetgeving op dit gebied.

4. VOLGEN EN STIMULEREN ONTWIKKELING KIND

4.1 MENTORSCHAP

Aan ieder kind wordt een mentor toegewezen. De mentor is een pedagogisch medewerker die werkt op de groep van het kind. De mentor is het aanspreekpunt voor de ouders en voor het kind.

Om het kind te kunnen volgen, moet de mentor het kind echt kennen. Daarom is de mentor direct betrokken bij de opvang van het kind. De mentor is één van de pedagogisch medewerkers van de groep waarin het kind geplaatst is. De ouders worden tijdens het intakegesprek of het overgangsgesprek (in geval van overgang naar een andere groep) op de hoogte gebracht wie de mentor van hun kind is. Dit is ook terug te vinden in Bitcare onder 'Relaties'. Eventueel vervult de mentor ook een rol in het contact met andere professionals (met toestemming van de ouder(s)).

Omdat de mentor het kind goed moet leren kennen, is het niet wenselijk regelmatig van mentor te wisselen. We zullen er daarom ook voor zorgen dat dit tot een minimum beperkt wordt. In het geval van een overeenkomstwijziging waarbij het kind op andere dagen komt dan dat de mentor aanwezig is, is overgang naar een andere mentor onvermijdelijk.

4.2 KINDGESPREKKEN

Twee keer per jaar plannen de mentoren met hun mentor een kindgesprek in. In dit gesprek wordt met het kind besproken hoe zij vinden dat het gaat op de buitenschoolse opvang. In dat gesprek komen in ieder geval de volgende onderwerpen aan bod:

- Wat vind je goed gaan / leuk op de buitenschoolse opvang?
- Wat vind je minder goed gaan / minder leuk op de buitenschoolse opvang?
- Hoe kunnen wij er samen voor zorgen dat het leuker wordt op de BSO?
- Zijn er dingen die je met ons wilt bespreken?

Eens per jaar worden daarbij ook de ouders uitgenodigd. Zij worden dan verzocht samen met het kind op gesprek te komen om de gang van zaken op de buitenschoolse opvang te bespreken.

5. ONTWIKKELINGSACHTERSTANDEN- OF PROBLEMEN

5.1 OBSERVEREN EN VOLGEN VAN DE ONTWIKKELING EN SIGNALEREN VAN PROBLEMEN

Er bestaat altijd een kans dat er sprake is van afwijkingen in gedrag en houding van de kinderen. Het is de verantwoordelijkheid van de leiding om hier alert op te zijn en om actie te ondernemen. De pedagogisch medewerkers volgen de kinderen dagelijks. Als dingen opvallen in de ontwikkeling van het kind doorlopen we de volgende stappen:

1. Bespreken van het gedrag door de PM's onderling
2. Bespreken van het gedrag met het management
3. Bespreken van het gedrag met de ouders
4. Indien er geen verandering is: uitgebreide observatie gedurende een langere periode
5. Indien noodzakelijk: doorverwijzing professionele hulp

5.1.1 BESPREKEN VAN HET GEDRAG

De pedagogisch medewerkers zijn voortdurend in contact met de groep en beoordelen het gedrag van de kinderen volgens normatieve waarden. Hierbij kijken zij naar de houding en het gedrag van het kind naar andere kinderen en de leiding. Ook observeren we spelgedrag. De leiding maakt aantekeningen indien er sprake is van afwijkend gedrag. Observaties van problemen hebben uitsluitend betrekking op opvallend 'anders' gedrag of (zorgwekkende) achterstanden in de ontwikkeling. De observaties worden bewaard in een dossier.

Tijdens de gesprekken met de ouders dienen de observaties als leidraad. Verschillende scenario's zijn mogelijk:

1. De ouders herkennen het gedrag.
Samen met de ouders wordt een plan van aanpak opgesteld.
2. De ouders herkennen het gedrag niet.
In dit geval vragen we de ouders om onze observaties in acht te nemen. Ook vragen we hen of ze een verklaring voor het gedrag hebben. In overleg met en na goedkeuring van de ouders stellen we een plan van aanpak op.

Na een maand wordt een evaluatiegesprek gepland. Hierin bespreken we de vorderingen. Eventueel wordt het plan van aanpak aangepast. Dit blijft zich herhalen tot het probleem is opgelost of tot een van beide partijen het gevoel heeft dat hulp van een instantie noodzakelijk is.

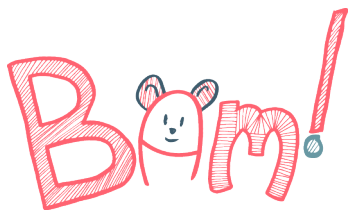
Alle gesprekken met de ouders worden vastgelegd en na goedkeuring door beide partijen ondertekend. Deze verslagen worden bij de observaties in het dossier gevoegd.

5.1.2 DOORVERWIJZEN

Indien de pedagogisch medewerkers van mening zijn dat er professionele hulp noodzakelijk is, dan verwijzen we ouders door naar de noodzakelijke hulpverlening. Afhankelijk van het probleem zal dat zijn:

- Het consultatiebureau
- Jeugdformat
- Centrum voor Jeugd en Gezin
- Integrale Vroeghulp Delft
- GGZ

Na doorverwijzing blijft Bam! te allen tijde betrokken. Indien nodig vindt samenwerking plaats tussen de betreffende instantie en Bam!. In de meeste gevallen wordt door de instantie een plan van aanpak opgesteld. Vervolgens wordt deze besproken met de ouders en tot slot wordt het plan besproken in een gezamenlijk gesprek met de direct betrokkenen (kinderopvang, ouders en instantie). Regelmatig zal contact blijven tussen ouders, kinderopvang en instantie. Zij werken als het ware in een driehoeksverhouding samen waarbij iedereen altijd op de hoogte wordt gehouden van de laatste ontwikkelingen.

5.1.3 VOORBEREIDING EN ONDERSTEUNING LEIDSTERS

Conform de geldende wet- en regelgeving voldoen de leidsters aan de opleidingseisen vastgesteld in de cao kinderopvang. Medewerkers worden periodiek bijgeschoold op zowel pedagogisch gebied als ook op hun vaardigheden m.b.t. communicatie, brandpreventie, ziekte, ongevallen, etc. Het pedagogisch handelen, de organisatie en uitvoering in de praktijk en de aansturing van dit alles zijn onderwerpen die in vergaderingen van het bestuur aan de orde komen. Met eventuele vragen kan ook de leiding terecht bij een van bovengenoemde instanties.

6. VOEDING

6.1 INLEIDING

Gezonde voeding vinden we bij Kinderopvang Bam! heel erg belangrijk. Als eerste gezonde kinderopvang van Delft is Bam! betrokken bij het initiatief 'Gezonde Kinderopvang' (initiatief van Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG)). We bieden de kinderen bij Bam! uitsluitend gezonde voeding aan. Het doel hiervan is het aanleren van een gezonde leefstijl. Hoe vroeger daarmee begonnen wordt, des te kleiner de kans op overgewicht later.

6.2 GEZONDE VOEDING

Gezonde voeding is voor ons: voeding die een natuurlijke oorsprong heeft en vrij is van toegevoegde suikers, geur-, kleur- en smaakstoffen en slechte E-nummers. Vanwege de diversiteit op het gebied van afkomst en culturen (zie 1.3 Visie) is er, om verwarring te voorkomen, voor gekozen dat alle voeding Halal is.

Op verschillende momenten van de dag wordt bij kinderopvang Bam! voeding aangeboden aan de kinderen. Die momenten zijn:

- 7:00 uur – Ontbijt
- 09:30 uur – Fruit
- 12:15 uur – Lunch
- 15:30 uur – Groente met tussendoortje
- 17:30 uur – Warme maaltijd

Welke producten worden aangeboden tijdens welke momenten:

Brood

Het brood is vrij van toevoegingen en wordt iedere week vers geleverd door Bakkerij Stoffer. Vanaf 1 jaar krijgen de kinderen volkorenbrood.

Broodbeleg

De verschillende soorten broodbeleg waaruit de kinderen mogen kiezen: verschillende soorten vleeswaren, kaas, Philadelphia, groentespreads in verschillende smaken, appelstroop, pindakaas of jam.

Fruit en groenten

Alle soorten fruit worden aangeboden op de opvang. De verschillende soorten groenten die worden aangeboden zijn alle groenten die rauw gegeten kunnen worden.

Onze leverancier voor groenten en fruit is Van Kekem.

Tussendoortjes

Als tussendoortje kan gedacht worden aan: soepstengels, chips en koekjes van het merk Goodies, rozijntjes, zelfgemaakte popcorn, rijstwafel of cracker.

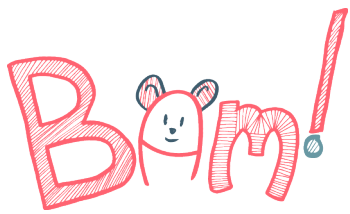
Warme maaltijd

De warme maaltijden worden geleverd door Zin in Puur. Zin in Puur maakt en levert verse natuurlijke warme maaltijden speciaal ontwikkeld voor kinderopvangcentra. Zin in Puur stelt elke week een gevarieerd menu samen, dat past bij de verschillende ontwikkelingsfasen van een kind. Vanaf 1 jaar eten alle kinderen een warme maaltijd mee.

Drinken

Het drinken dat we de kinderen aanbieden is: water, thee, melk, rijstmelk, fruitwater, Cool Bear limonade of een vers geperst sapje.

6.3 TRAKTEREN

Als een kind jarig is, mag het trakteren. Bij een traktatie gaat het vooral om het geven. Wat er gegeven wordt, is op deze leeftijd nog niet belangrijk. Ook de kinderen die getrakteerd worden gaat het meer om het ontvangen dan om wat ze krijgen. Een traktatie kan dus bestaan uit een klein presentje zoals een mooi potlood, een bijzonder gummetje, een leuk versierde banaan, een doosje rozijntjes enz.

De verjaardag wordt met aandacht gevierd. Wij besteden aandacht aan de traktatie, laten de kinderen zien wat het is, stellen er vragen over, laten het kind zelf uitdelen en beginnen tegelijk met eten.

Bij Bam! worden alleen gezonde traktaties gegeten. Als er snoep getrakteerd wordt, hanteren wij de regel dat de traktatie mee naar huis gaat. De PM'ers geven de jarige dan een alternatieve traktatie uit eigen kast om uit te delen aan de kinderen en gezamenlijk op te eten. De ouders kunnen dan thuis zelf bepalen of en wanneer het snoep aan het kind gegeven wordt. Dit geldt ook voor de eventuele traktatie bij een afscheid.

De PM'ers zijn altijd bereid met de ouders mee te denken over een traktatie.

6.4 FEESTDAGEN

De enige uitzondering op ons gezonde beleid zijn de feestdagen. Wij geloven dat het belangrijk is dat kinderen leren dat je in de basis gezond moet eten, maar dat af en toe iets lekkers heus wel mag. Bij bijzondere gelegenheden zoals Pasen, Sinterklaas of Kerst bieden wij ook ongezonde voeding aan. Daarbij moet worden gedacht aan hagelslag, vlokken, chocoladepasta, chocomel, Fristi, etc. Het aanbieden van deze voeding wordt beperkt tot bijzondere gelegenheden en zal enkel een aantal keer per jaar voorkomen.

BIJLAGE 1 – EVALUATIEFORMULIER PEDAGOGISCH HANDELEN PM'ER

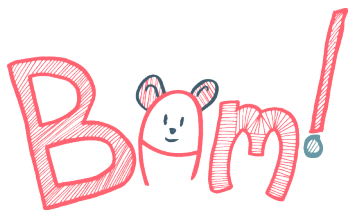
ALGEMENE GEGEVENS

Achternaam		Voornaam	
Datum gesprek		Datum vorig gesprek	
Aanwezig bij gesprek			

COMPETENTIES/GEDRAGSKENMERKEN

De score heeft de volgende betekenis:

- 2 Slecht **Competentieniveau:** de competentie is niet ontwikkeld. Onvoldoende aanknopingspunten voor investering waardoor competentie als niet ontwikkelbaar wordt beschouwd.
Gedragsniveau: positief geformuleerd gedrag wordt nagenoeg niet getoond. Negatief gedrag wordt getoond.
- 1 Onvoldoende **Competentieniveau:** de competentie is minder ontwikkeld. Er zal een stevige maar reële investering nodig zijn om te ontwikkelen.
Gedragsniveau: positief geformuleerd gedrag wordt weinig getoond en afhankelijk van omstandigheden. Negatief wordt vaak getoond.
- 0 Redelijk **Competentieniveau:** de competentie wordt zo nu en dan getoond. Er is zeker nog ruimte voor verdere ontwikkeling.
Gedragsniveau: positief geformuleerd gedrag wordt zo nu en dan getoond maar kan nog veel beter. Negatief gedrag wordt soms getoond en kan meer achterwege worden gelaten.
- +1 Voldoende **Competentieniveau:** de competentie wordt regelmatig getoond. Wel is er nog ruimte voor verdere aanscherping.
Gedragsniveau: positief geformuleerd gedrag wordt voldoende getoond maar kan nog wel verbeterd worden. Negatief gedrag wordt nauwelijks getoond.
- +2 Goed **Competentieniveau:** De competentie is een sterk punt. Meer dan voldoende ontwikkeld.
Gedragsniveau: positief geformuleerd gedrag wordt op een juiste wijze getoond en negatief gedrag wordt achterwege gelaten.
- +3 Uitstekend **Competentieniveau:** de competentie is bovenmatig aanwezig en een zeer sterk punt.
Gedragsniveau: positief geformuleerd gedrag wordt zeer goed getoond, is een voorbeeldgedrag voor anderen.

COMPETENTIES

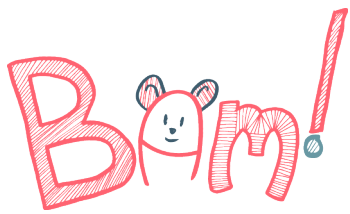
Vakkennis/vaardigheden	Score
Voor de uitoefening van de functie in het bezit zijn van de benodigde inhoudelijke achtergrond en competenties	
Volgt ontwikkelingen op het vakgebied en houdt vakkennis op peil	
Kent protocollen/procedures die voor het werk noodzakelijk zijn en weet ze toe te passen in de praktijk	
Weet waar informatie te halen is en doet dit ook indien nodig	
Weet aan welke kwaliteitseisen het werk moet voldoen en voldoet hieraan	
Onderkent wanneer er kennis tekort is en weet de weg om kennis te behalen	

Organisatie van het werk	Score
Op een efficiënte wijze omgaan met tijd, energie en middelen	
Zorgt ervoor dat er ordelijk en efficiënt gewerkt kan worden	
Stelt prioriteiten	
Komt bij eventuele complicaties in de uitvoering met oplossingen	
Weet hoeveel tijd werkzaamheden in beslag nemen	
Kan onderscheid maken in hoofd en bijzaken	
Weet welke acties nodig zijn om een doel te bereiken en weet deze in een planning uiteen te zetten	
Controleert voortgang en resultaten van uitgezette acties	

Inzet en verantwoordelijkheidsgevoel	Score
Hoge eisen stellen aan het werk en daarbij een grote verbondenheid hebben met de organisatie en de eigen functie	
Is bereid zichzelf te ontwikkelen	
Toont enthousiasme en bereidheid	
Ziet kansen in plaats van problemen	
Voelt zich betrokken bij het werk	
Is een harde werker en participeert actief	
Heeft een houding die positief uitwerkt op collega's en klanten	

Initiatief	Score
Kan kansen signaleren en ernaar handelen. Liever vanuit zichzelf beginnen dan passief afwachten	
Neemt het voortouw	
Benut kansen die zich voordoen	
Is actief in woord en gedrag	
Profileert zich in een groep	
Spreekt zelf mensen aan	
Komt uit eigen beweging met een idee of oplossing	

Flexibiliteit	Score
Beschikt over de mogelijkheid om mee te bewegen met de ontwikkelingen/veranderingen in de werkomgeving	
Is in staat nieuwe werkwijzen aan te leren	
Brengt waardering op voor een afwijkend standpunt	
Kan constructief omgaan met veranderingen	
Weet welke aanpak/rol een situatie vraagt en kan hierin schakelen	

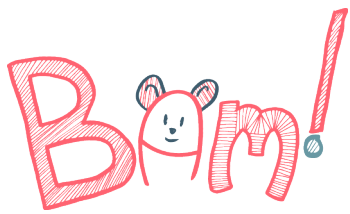
Is in staat plannen bij te stellen als er nieuwe informatie naar voren komt	
Objectificeert, toont afstand te kunnen nemen van de emotionele situatie	
Heeft inzicht in eigen houding, vaardigheden, emoties en functioneren en de invloed hiervan op anderen	
Werkt aan de minder sterke kanten en bouwt sterke eigenschappen op	

Stressbestendigheid	Score
Gelijkmatig presteren onder diverse omstandigheden/werkdruk	
Raakt niet in verwarring, blijft overzicht houden bij druk door mensen, tijd of situaties	
Blijft zakelijk en kalm als er weerstand wordt geboden	
Onderkent tijdig oplopende spanningen en weet deze terug te brengen	
Kan incasseren en relativiseren, ziet de zaken in de juist proporties	
Is een volhouder	

Klantgerichtheid	Score
Signaleert en onderzoekt de wensen en behoeften van de klant en handelt hiernaar	
Anticipeert op de behoeften van klanten en geeft een hoge prioriteit aan servicebereidheid en klanttevredenheid	
Heeft aandacht voor en luistert naar klanten	
Reageert snel en adequaat op vragen en wensen van de klant	
Toont begrip voor de wensen en belangen van een klant	
Reageert direct op klachten van de klant en probeert er alles aan te doen om deze klacht af te handelen	
Neemt een klacht serieus, neemt geen defensieve houding aan en erkent de problemen waarmee de klant zit	
Bespreekt met de klant of aan alle verwachtingen, wensen en behoeftes wordt voldaan	
Biedt ongevraagd extra service	

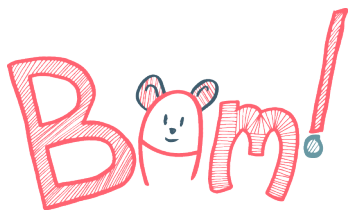
Samenwerking	Score
Leverd een bijdrage aan het gezamenlijk resultaat ook wanneer de samenwerking een onderwerp betreft dat niet direct van persoonlijk belang is	
Reageert actief en op een constructieve wijze op de ideeën van anderen	
Speelt informatie, die voor anderen van belang is, tijdig door	
Betrekt anderen actief bij het aanpakken van een situatie	
Stelt gezamenlijk belang boven eigen belang	
Biedt gevraagd en ongevraagd hulp aan	
Staat open voor feedback, verwerkt deze en zet het om in gedrag	
Laat collega's in hun waarde, toont respect	
Blijft meedenken, levert bijdragen voor een groepstaak die niet van persoonlijk belang is	

Leiding aanvaarden	Score
Laten sturen/coachen in de taken/verantwoordelijkheden en bevoegdheden die bij de functie horen	
Staat open voor feedback/sturing van de leidinggevende, past gedrag hierop aan	
Houdt zich aan de vastgestelde kaders	
Accepteert beslissingen	

Kent de grenzen in de functie, weet welke taken bij welke functie horen en laat ze daar ook	
Weet wanneer ondersteuning nodig is en vraagt hier om	

Mondelinge/schriftelijk communicatie	Score
Ideeën en meningen in toepasselijke en begrijpelijke taal aan anderen duidelijk maken	
Kan de communicatie aanpassen aan het niveau en de interesses van de gesprekspartner	
Zorgt dat de boodschap aansluit bij de doelgroep en kiest daarbij de juist communicatievormen en/of -middelen	
Luistert en brengt op gepaste wijze interactie tot stand	
Ondersteunt de boodschap non-verbaal	
Geeft goede en gericht feedback	
Verduidelijkt een onderwerp met pakkende voorbeelden	
Is in het bezit van gesprekstechnieken als: luisteren, doorvragen, ander uit laten praten, pauzes inlassen, toetsen of boodschap is begrepen, samenvatten e.d.	
Formuleert helder en duidelijk in goed lopende vloeiende zinnen	
Heeft een schrijfwijze die zich kenmerkt door logische opbouw, foutloos en begrijpelijk Nederlands (of in sommige gevallen Engels) en duidelijke en bondige formulering van zinnen (niet te lange zinnen)	

TERUGBLIK

Algemeen

Hoe kijkt de medewerker terug op het afgelopen jaar en welke ontwikkeling is er te zien?

Evaluatie afspraken vorige functioneringsgesprek

Welke afspraken werden gemaakt en zijn deze nagekomen? Zo niet, wat was daarvan de reden?

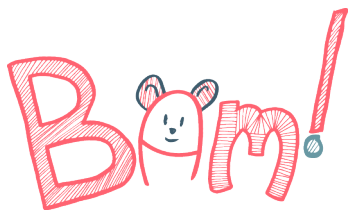
Arbeidsomstandigheden

Was er sprake van verzuim? Zo ja, wat was de meldingsfrequentie en/of de duur?

Hoe ervaart de medewerker de werkdruk, werkbeleving en werkplek?

Zijn de arbeidsomstandigheden die de medewerker beperken in zijn/haar functioneren?

Hoe ervaart de medewerker de samenwerking met de leidinggevende?

Taakvervulling

Competentie	Ontwikkelpunten	Begeleiding/afstemming
Klant- en kwaliteitsgerichtheid		
Flexibiliteit		
Plannen en organiseren		
Samenwerken		
Betrokkenheid		
Persoonlijke ontwikkeling		

VOORUITBLIK

Taakhoud

Op welke termijn is verandering van taken en/of functie wenselijk en/of noodzakelijk?

Opleiding

Zijn huidige kennis en vaardigheden van de medewerker toereikend voor het komende jaar? Is een opleiding/training wenselijk en/of noodzakelijk?

Handtekening medewerker

Naam _____

Datum _____

Handtekening werkgever

Naam _____

Datum _____

BIJLAGE 2 – SENSITIEF-RESPONSIEF HANDELEN

Communicatie met de kinderen

- Aandacht geven is verbinding maken is dus ook communiceren
- Positieve aandacht/benadering is cruciaal in de kinderopvang (1x nee = 2x ja)
- Door sensitief-responsief te werken benader je kinderen positief en naar behoefte. Dit doe je door:
  1. Geven van emotionele ondersteuning:
Emotionele ondersteuning geef je door betrokken te zijn bij wat het kind voelt, ervaart en meemaakt en door snel en adequaat te reageren op de signalen van het kind. Zo leert het kind dat zijn signalen en initiatieven worden opgemerkt, dat het serieus genomen wordt en het voorspelbare en (doorgaans) positieve reacties van de leidster krijgt. Het kind krijgt hierdoor het gevoel de moeite waard te zijn, ontwikkelt een gevoel van acceptatie en waardering, krijgt zelfvertrouwen en vertrouwen in anderen
  2. Respect tonen voor eigenheid en de autonomie van het kind
Als de leidster toon je respect voor de eigenheid door bij elk kind oog te hebben en begrip te tonen voor zijn of haar eigenaardigheden, talenten en voorkeuren. Daarnaast moet je kinderen ondersteunen in hun drang naar zelfstandigheid en ze de ruimte geven de wereld te ontdekken en zo veel mogelijk zelf te doen.
  3. Grenzen stellen en structuur bieden
Door een duidelijke dagindeling, vaste gewoontes en rituelen creëer je voor de kinderen houvast en een voorspelbare omgeving, waarin de kinderen zich veilig en vertrouwd voelen. Daarnaast stel je grenzen en biedt je structuur door het opstellen en afspreken van (groeps)regels, waardoor de kinderen met elkaar leren omgaan en socialiseren. De groepsleiding moet het bovenstaand op elkaar afstemmen om tot een consequente en heldere benadering van de kinderen te komen die de kinderen voorspelbaarheid, veiligheid en vertrouwen biedt.
  4. Geven van informatie en uitleg
Informatie en uitleg geven doe je door bijv. voorlezen, vertellen wat hoort en mag en vertellen hoe iets in elkaar zit. Hiermee ondersteun en stimuleer je de nieuwsgierigheid en de ontwikkelingsdrang van kinderen. Daarnaast krijgt het kind meer vat op gevoelens, indrukken en gedachten door te verwoorden wat jij ziet en doet en te helpen verwoorden wat het kind ziet en doet.

Deze professionele basishouding leidt ertoe dat je kunt omgaan met kinderen op een positieve manier. Kinderen krijgen het gevoel dat zij serieus worden genomen en dat er naar hen geluisterd wordt. Kinderen worden aangesproken op de behoefte die achter het gedrag ligt, waardoor zij het gevoel krijgen begrepen te worden.

Met de basishouding in je achterhoofd kan jij je gemakkelijker inleven in het kind en de behoeften ontdekken. Daarbij benader je kinderen positief en geeft het jezelf een beter gevoel omdat je minder vaak het gevoel heb politieagent te zijn. Bovendien geeft het je theorie om ouders uit te leggen over de manier waarop je kinderen benaderd hebt.

Van iedere benadering is een voorbeeld uitgewerkt.

D.m.v. duidelijke en eenduidige afspraken t.a.v. het pedagogisch handelen creëer je structuur, regelmaat en ritme op het kindercentrum. Op deze manier kan een kind zich veilig en vertrouwd ontwikkelen. Daarbij is het belangrijk stil te staan bij en in te spelen op de eigenheid, autonomie en ontwikkelingsdrang van een kind. In een omgeving waar afspraken goed op elkaar zijn afgestemd, kun je inspelen op deze behoefte en creëer je een omgeving waarin ieder kind zich kan ontplooien.

Voorbeelden sensitief-responsief per leeftijdscategorie op de BSO

4-6 jaar

Kenmerk: emotionele ondersteuning

Een kind is een moeilijke puzzel aan het maken aan tafel. Hij kijkt naar het voorbeeld en probeert de juiste stukjes op de juiste plek te leggen. De groepsleiding gaat bij het kind aan tafel zitten. Samen zoeken ze naar de juiste stukjes. Als het kind het even niet weet, helpt de groepsleiding door een stukje aan te geven en te zeggen: hier probeer deze eens. Als het lukt reageert de groepsleiding enthousiast en zegt: wat knap van je dat je zo'n moeilijke puzzel kunt maken. Door op deze manier betrokken te zijn bij wat het kind doet, geef je het emotionele ondersteuning en ontwikkelt het kind het gevoel van acceptatie, waardering en (zelf)vertrouwen.

7-8 jaar

Kenmerk: autonomie en eigenheid

Na het tafelmoment loopt het kind uit zichzelf naar de keuken om zijn bord en beker weg te brengen. De groepsleiding reageert enthousiast op de handeling van het kind. Op deze manier toon je respect en begrip voor het initiatief van het kind. Je ondersteunt het kind hierbij d.m.v. de aanmoediging waardoor zelfstandigheid groeit en zelfstandigheid wordt gestimuleerd.

9-10 jaar

Kenmerk: grenzen en structuur

Een kind is tijdens het tafelmoment onrustig en staat steeds op van zijn plek. Zijn onrust zorgt er voor dat andere kinderen ook onrustig worden en dat het tafelmoment onnodig lang duurt. De groepsleiding benadert het kind positief door te zeggen dat hij/zij begrijpt dat het kind graag wil spelen na schooltijd. De groepsleiding legt uit dat het belangrijk is om eerst wat te eten en te drinken en dat de kinderen dan daarna weer mogen spelen. De groepsleiding legt ook uit dat het de bedoeling is dat alle kinderen tijdens tafel momenten netjes aan tafel blijven zitten. De groepsleiding vraagt het kind te helpen en aan tafel te blijven zitten, zodat alle kinderen zo snel mogelijk weer kunnen spelen.

Hiermee stel je grenzen en geef je structuur. Je geeft een heldere benadering aan het kind (en de andere kinderen) die het kind veiligheid en vertrouwen biedt.

11-12 jaar

Kenmerk: informatie en uitleg

Een kind heeft een bal gepakt en is binnen begonnen met voetballen. Hij gaat helemaal op in zijn spel. De leiding benadert het kind positief dat hij fijn aan het voetballen is, maar dat voetballen eigenlijk buiten hoort. De leiding stelt voor om samen buiten verder te voetballen en nodigt ook andere kinderen uit om mee te doen.

Door informatie en uitleg te geven laat je het kind zien hoe het hoort. Hiermee ondersteun en stimuleer je de nieuwsgierigheid en de ontwikkelingsdrang van kinderen. Daarnaast krijgt het kind meer vat op gevoelens, indrukken en gedachten door te verwoorden wat je als leiding ziet en doet en te helpen verwoorden wat het kind ziet en doet.